

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO 22 SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 3 PEZETA

EUSKALTZAINDIAREN BURU MANUEL LEKUONA

BESTE ARDURADUN BATZUEN IZENTAPENA

Abenduko 30'garrenean bildu ziran euskaltzain eta laguntzaileak. Izentatu berriak ere an agertu ziran eta inoiz baino beteago agertu zan gure batzaldia.

Dassanze jauna buru zala, oi bezela, aurreko otoi laburrez asiera eman zitzaion billerari. Gure lapurditar jatorrak bi'du guzlei Urteberri zoriontsua opa izanaz itze gin zuan aurrena.

Gero, aurreko illeko zatzarraren agiria irakurri ta onartu zuten.

Ezin etorria adierazi zuten Barandiaran Jose Migel apaiz jaunak eta Olaizola'tar Jose musikolari ezagunak.

Ondoren, izentatuz berri diran jaun batzuen eskutitzak irakurri ziran, beren izentapenagatik Euskaltzaindiari eskerrak emanaz. Telesforo Montzon bakarrik izan da bere izentapena onartu ez duana. Besteak gogoz artu dute beren Euskaltzaindirako sarrera.

Dominique Peillen'ek ere, Paris'tik idatzitako du nobela saría eman diotelako esker ona agertuaz.

MINISTRO JAUNARI EMAN ZAI O AGIRIA

Gauzak luze zijoazen eta Ministro jaunarekin egoteko gunik ezin aukeraturik zebiltzen. Orregatik, agiri ori Ministerioan lagatzeko erabakia artu zan. Ala egin da Abenduaren 20'garrenean. Agiri ori jaso zuan Ministerioako Idazkariak eta artutako agiria orde eman zieten bertako silluz jota.

Azkenean onela utzi da Madrid'en Euskaltzaindiaren euskera aldeko agiri aitua.

Orain guziok, agiri ta eskabide ori babestu bear degu, Ministerioa gure gogoa bialduaz, eskabide orren alde.

TXISTULARIAK ESKABIDE ALDE

Txistularien Elkarteak, aurrena bete du eginbear au. Denen izenean Ministeriora agiri bat bialdu dute beren izenak azpian jarrita. Euskaltzaindiaren eskabidea onartuaz, eta Ministroari agiri orren alde beren gogoa azalduaz. Txistularien lendakari ta idazkariak izenpetzen dute aurrena beren agiri ori.

BIZKAIA'KO DIPUTAZIOAREN EUSKAL - IZKUNTZAR KATEDRA

Urrengo berri pozgarri au eman zan batzarrekoei: Bilbo'n bertako Diputazioak Euskal Irakas-mai ta Ikastetxea sortu du Deusto'ko Unibersidadean. atedra onek bere Batzordea ere artu du. Batzorde ortan Diputazioaren eta Euskaltzaindiaren ordezkariak jarri dira.

Aukin izango dira Mario Gran de ta beste batzar-lagun batzuek ere.

Araudiak oraindik idazteketan daude.

Lan ortan Euskaltzaindiak bere ordezkari beze'a, Mitxelena Luis eta Irigoien Alfontso jarri ditu.

LEKUONA MANUEL BURU

Euskaltzainiak beren autarkia eman dute ixillik, eta denen buru izateko, Lekuna'tar Manuel, apaiz jauna atera da lendakari.

Lendakari-orde, Baiona'ko Euskal Museo'ko Zuzendari dan Haritxelar jauna aukeratu zuten.

Idazkari, San Martin Juan eta idazkari-orde, Irigoien Alfontso.

Diru-zain, Erkiaga'tar Eusebio.

Liburutegi-zain, Gorostiaga Juan apaiza.

Probintzi bakoitzeko beste idazkari batzuek ere, lendik izentatuak zeuden, eta zeuden-zeudenean utzi dira kargu aukerak.

Onela gelditu dira karguak bi urterako.

ARAUDIARI ALDAKETAK

Araudiari aldaketa batzuek egitea komeni ote-dan galdera egin du norbaitek, eta kontu au begiratze-ko Lojendio, Arrue ta Loidi jaunak aukeratu dira.

Euskaltzain eta Laguntzaile agiriak ere aittua zeudela ta Valverde Antonio'ri esan zitzaion, len egin zituanak ekartzeko.

URRENGO BATZARRA BILBO'N

Onela erabaki zan IIbeltzerako. Beraz, IIbeltzaren 27'garrenean bilduko dira euskaltzain eta Laguntzaileak Bilbo aldean, eguardi-eguardian.

Bertsolarien txapelketa ere aittatu zan. Gipuzkoa'n bakarrik dau de bukatu gabe aurreko bertsolari-leiaketak. Orio'n eta Errenderi ta Azpeiti aldean izango dira leiaketa aukerak, eta gero antolatuko da azkenengo Txapelketa.

Bukatzeko, il-berri dan Anbrosio Zatarain jaunaren eriotza aittatu zan eta gizon onen euskaltzainetasauna ain agiriko izan baita bere bizitza guzian, Euskaltzaindiak bere seme Anbrosio Euskaltzaindiakoari, Alargun gelditu dan Andrea-ri ta etxeko senitarte guziari here samin-agurra egingo dio.

Gogoan degu guziok, nola babestu zuan eta lagundu gerra aurreko ARGIA asterokoa Anbrosio zanak. Gure ZERUKO ARGIA, aren oiñordeko bezela gelditu da, ta guk ere gere aldetik gure dolu-miña bialtzen diogu sendi naigabetuari. Zeruan gerta dedilla! (G. B.).

AMILLAITZ

"IKAS-BIDE"

JAKINTZ-ALKARTE

Euskaldun zintzoen kezka da —ta zu alako zera noski— euskal kultura ta giroa gero ta epelagotzen ari zaizkigula. Gure aldetik lanari berealaxe ekiten ezipadiogu laister asko gure erri-izatea pikotara joango zaigu. Eskola, irratia, TB. ta edozer motako zabalkunde gure giro-ori itotzen ari zaizkigu ta giroa-reen gure erriaren izate ta gogoia.

Esan ditekete gu gure errian arrotz, kanpotar, ezezagunen antzera gabiltzala, ainbesteraiñoko baita gure kulturaren arerioak du-

ten indarra. Laixter esan aal izango dugu Donosti guretzat extraña dala, Madrid, Estokolmo edo Parixen moduan..

Onek eskatzen digu, ta gero ta indar geiagorekin, lanari lotu bear diogula gure burua. Nun ta nola?

Erriko-semeak bere izaerari dagokion giroa nunbait sortuz: euskal kulturagaiak arrotz, beste gauzak alde batera utzi gabe, liburutegi, itzaldi, alkar-izketa kulturari buruz, baita ere beste prob'emeren berri emanez ta sortzen dizkiguten korapilloak aalik eta obenik askatuz, gure edesti, eskubide-jakintza, gure oiturak, balore, pillosopi, bizimoduak ikasiz, ikastola, euskerazko eskolak... batzuek galdu ta beste askok inoiz ikasi ez dituzten gauzen berri emanez, Euskal usaia duten gauza guziak atear zabalzabalik dituzte eta bertako eta nun-naitik etorritakoak ere or arkitu dezakete eusko-erara bere burua moldatzeko bidea.

Orrela dana dalarik, aski izango duzu bear bezelako dala irixteko Amaratar euskalzale sail batek sortu dun "IKAS-BIDE" izeneko alkartasuna. Toki eder bat lortu dute, Aurrezki Kutzak lagundu-ta-200 metro laukian. Balmenak ba ditue. Ta bertan gure euskal giro ori lortzeko uste ta asmoa ere bai. Etorri ditezela euskal kutsuaren bearrean sentitzen diran guziak.

JAN, GILELMA, JAN!

* Emen agertzen degun idatz-lan au amikano batena da. Euskeraz ikasten ari da. Begira nola idatzen ikasi dun.

Lenbizi, lenbizi arritu ninduna Euskalerira eldu nintzanian bere erritaren janzaletasuna izan zan. Ez bai zen uxkeria emengo gizon jendea mai aurrean exeri ta bata bestearen ondoren salda ederra, arraya, lursagarriak, aragia gañera bi aldiz geyennetan, azkenik gozokiak eta akeita artzen ikustea!!

Gu, Iparramerikanoak oso jatun txikiak gera. Gure gosaria geinetan akeita ta zigarrilo bat izan oi da. Gure jatordua ogi artean zer edo zer duala ta akeita edo bestela, T. V. bazkaria deitzen zayona izaten da. Au da antolatuta dagon zerbait ta frigotik atera ta pixka bat berotu ondoren jan litekena.

Gero, bein jan ezkeror janari ori dagon ontzia bota egiten da. Jakiña ontara ez dago lanik emen bezela ontzi garbitzen.

Lenago esan detenak ez du ordea esan nai Amerikarrak ez dirala ondo jan zaleak, ez, baña gertatzen dana da inork ez dula ortarako astirik. Ango emakume geyenak denda edo lantegian lan egiten dute orrela geyenez ordu erdi bat daukate beren sendiari otordua prestatzeko. Beraz ez dago beste biderik latak guzua oiek artu, esaten dutenez, beren propagandan, ur pixka bat bota gañetik eta labera sartu, andik laxter atera ta... jan len bait len.

Emen berriz beste jokabide bat erabiltzen dute. Lenbiziko gauza norberak nai duana erosi ta ortarako egunero dendatik dendara ibili bear Ameriketan etxekoandreak astean bein joaten dira gauza guzietatik denda bakarrean erosiaz, Supermerket deritzaion dendan. (Orain zerbait antzekoa agertzen asi da Euskalerrri aldean ere). Jateko oiek Frigo'n sartzen dituzte ta biar duten bezela ateratzen juaten dira. Ta nork ez dauka ainbeste beta TV-Dinner bat egiteko edo lata bat irikitzeke?

Euskalerrrian ordea beren otordua antolatzeak orduak eta orduak eskatzen ditu ta edozein etxetan bialtuko dezute sukalde gañeko txoko batean lapiko bat gal-gal.

Ogia ere egunero egiten dute ta jaten oso gozoa da. Gure errian ordea paper artean etortzen dan ogia

astean bein erosten da ta zerautsa dala esan liteke.

Alde aietan ez dago emen bezela neskamerik gure emazteari beren lanetan laguntzeko; bai zera! Gure etxekoandreak makinakin lana egiten dute.

WILLIAM BROWN

Igali ta baratza gauzak Euskalerrrian prexko jaso berriak saltzen dira beren gusto guzia berekin dute-la. Ameriketan, alde batetik beste-raño eraman da ekarri bear dituzte ta orrek asteak eramaten ditu. Azkeneko trapu zarraren itxura geyago eukitzen dute Igalia ta baratza gauzana baño.

Orek ez du esan nai nere errian ez dagola gauza onik edo antolatzaile onik, ez, baizik jan kontu ortara jarrita deuden industri guziak denbora gutxiren jabe diranen jenden-tzat batez ere egiten dituztela beren janariak.

Emen bein baño geiagotan izan naiz nere lagunuen etxean zertxobait jatera joateko esan da ta... bai, bai. Lenbizi salda, izketaldi ta parr egiñaz, gero beste zerbait... gero artu geyago, artu geyago; gero... ta gero... ta azkenik parre egiteko ere kemenik gabe ta oraindik nere belarrietan au nuela Jan, Gilelma, Jan. Euskalerrrian jan-edanerako dagon leia beti izango det nere baitan.

WILLIAM BROWN

ETA KIROLARIAK, ZER?

Gaurko gure gazte esnatuak KIROLA kaltegarritzat artu dute. Orregatik muxin egiten diote fubolari, zekenketari, naiz beste kirolei... Zergatik ori? KULTURA gaiei aurreneko lekua gorde bear zaiola uste dutelako. Ta gaurko munduan KIROLA artu da zenbait lekutan, aurreneko lana bezela. Geiegikeria sortu da Kirolaren inguruan eta ori bide dala gure gazte asko JAKINTZA sailletatik urruti dabilta.

Zuzen daude Jakintza, kirola baiño ohea ta lendikoa dala uste dutenak. Kirola Jakintzari kalte egiteko eran artzea, oso burugabekeri aundia genduke. Ortan bat gaude gazte oiekin.

Baiña ortik Kirola ziara baztartzera, tarte anudia dago. Gure galdera au da, ba: KIROLAK EZ AL DU LEKURIK EUSKAL-SAILLEAN? Bere neurri batean artu ezkeror, ez al zaigu mesede ta probetxuko izango?

Auzi au arrotu dezakete gure idazleok. Eta besterik gabe, esan bezaigute bakoitzaren iritzia gai ontan. Gure kirolariei zer bide erakutsi bear diegu? Au da koxka, au erabaki ta mugatu bearra. Asi, beraz, zuen iritzia agertzen. Irrakurri Uriona'ri buruz, 9'garren orrialdean.

GIPUZKOA

AZPEITI

GABON ETA EGUARRI

Gabon illunabarrian, oitura dan bezela, erriko gaxoei laguntzeko dirua bilduaz, gure kaleetan jaiotzaren gurdia, abeslariak lagun zituztela eta txistulari gazte talde eder bat buru zutelarik, euren ibill-aldia egin zuten. Baita ere esan genduan bezela, Eguberri egunean O.A.R.G.I.'k eraturak «Jaiotz txapelketa» izan zan. Sei talde bertaratu ziran, euren lanakin, eta guziak saria izan zuten. Etxegari'ko umetxoak berriz, ageriketa onenakoa bat eskeiñi ziguten: dantza, olerki, abesti, eta abar. Benetan zoragarria guztia, penagarria berari entzuten orren jende gutxi izatea. Saiatu gaitzen onelako jai-aldia obetoago erantzuten.

Baita ere Egu-berri goizean, eta au ere O.A.R.G.I.'k eraturak, Gipuzkoako erriak Donostian batu giñan, bertako kaleetan txistu doñuarekin alitasunez beterik denok dantzatuaz, eta abesti gozoak abestuaz, bai, gure antziñakoak abesten zituzten kantak, eta gaur oraindik ederrenak ditugunak: «Aur-eder», «Ator, ator, mutill etxera», «Gauaren erdian», «Birjiña maite», eta abar. Denok gure erritar musikolari, Altuna'tar Joxe Mari kuzenduta. Azkenik, gure Gotzaiaren gana urreraturik abestu gendun. Egun orretan Donostin, euskal zaletazuna agerturik utzi gendun.

EUSKAL-ZALEAK

IRUN

BIDE-BERRITZEA

Errotazardik Erlaitz'ko bidea berritzea dijoazkigula jakin degu. Auzolana eskatu omen dute artarako. Premia ba-zuan. Asko poztutzen gera.

URTEBETETZEA

Bederatzigarren urtea bide da gure adiskide zintzo Joan Basurko Anil zala. Gabon egunean zan. Amuteko elizan zan bere animaren alde atera zuten mezetan lagun zarra aaztu ezin degunak asko giñan. G. B.

JAIOTZ BIZIA

Ondarrabai'ko arresi zarraren babesean ipiñi duten «Jaiotza bizia» ikusten izanak gera. Ikustekoa da izan ere ta. Zorionak antolatzailliei. Oso eder dago.

SENDABIDEAN

Dijoakigu Satarka ondarrabitar olerkari ezaguna. Gure zoriona. Asko poztutzen gera. Indartu dedilla lenbaitlen. Zorionak biotzez.

GILTZA-SORTA

Bederatzi giltzadun sorta galdia izan da. Iñork arkituko balu, eraman beza Bidaurreta'nea. Saritua izango litzake.

TXANTXANGORRIA

PASAI

Eguberri bigarren euskal jaialdi bat eskeiñi ziguten Pasai'ko ikastolakoak. Malla guzietako ikasle, irakasle ta batzordekoen artean antolatuta zuten. «Alkartasuna» taldekoen laguntza ere oso baliotsu izan zan, eta Pasai'n tankera ontako lenengo jaialdia guk dakigunez beintzat.

Benetan pozgarria izan zan iru Pasaietako euskaldunak Don Bosko'k antzokia gañezka ikustea.

Orain arte gai auetan gure erritarren jokabidea agertu ez ba-zan ere, gaur ziur dakigu Pasai'k seme jator asko ditula.

Zer esanik ez dago aurrera ere gure errian euskerak etorkizun pozgarria izango dula.

Jaialdi ontako egin gaiak lerrotu baño lenago eskerrik beroenak ara urbildu zizaten guzieiri.

Auxek izan ziran an agertutakoak:

Asiera eman zioten jaialdiari ANT-XO'KO IKASTOLAKO AURRAK Josu Anrraren jaiotza antzestuz.

«ALKARTASUNA» taldeko neska-mutillak arku-dantza, bosnako, kontrapas eta makil-dantza eskeiñi zizkiguten.

Ondoren AITA GOENAGA'k itzaldi berezi baten bitartez azaldu zigun gure izkuntzaren nortasuna berdina gabea dala, ta berak zion bezela, gure erria txikia izan arren izkuntza eusten ba-du ta ez bestela lurbira osoan ezaguna egingo dala.

Gaur-gaurko euskal abeslariak ere abesti ederrakin etorri zitzaizkigun. IRIONDO'tar LURDES, AITA LEKUONA ta LETE'tar XABIER izan ziran talde au osaru zutenak.

PELOTARI izeneko pelikulakin jaialdiari bukaera eman zitzaion. Danak oso txalotuak izan ziran.

Euskal izlari ezagun dan ETXEBERRIA'tar GILLERMO etorri zitzaigun jaialdia aurkeztera, ta nork esan lan ori lenengoz egiten zunik?

Gure artean izan genitun Olano gotzai jauna ta Ipar Ameriketar euskaldun berri dan William jauna.

Don Bosko'ko zuzendari gure eskerra irixtea nai genuke.

Bukatzeo, ikastolako arazoetan dabilzan batzordekoak arren bat Pasai'ko sendi guzieiri: «BIDE ONTATIK JARRAITZEKO DENON LAGUNTZA BEAR-BEARREZ-KOA DEGULA».

LEGAZPI

ITZ-ALDIA

Abendua'ren 8'an Artzai Onaren Ikastetxeo aretoan, itzaldi garrantzitsua eman zigun, F. eta Setien'tar On Jazinto apaiz argiak. Ikastola gakiak aztertuz.

Aurrak euskera bear bezela ikasi eta ausnartzeko zein egokiak diran, nola antolatuak dauden Ikastola oiek erri askotan, nolako irakaspide eginkorrak dituzten eta abar, zeatz adieraziaz.

Aurak lenengo ikaskizunak egin ondoren zer gertaera duten erdal izkuntza eta bigarren mallako ikastolakoak asteo. Ardura aundiko itzaldia, eta arretaz entzun zitzaion. Legazpi'n ere asiak bai gera gertaketak egiten. Batzorde bat eratua da Ikastola lan au aurrera eramateko, orri batzuek banatu dituzte bazkidetu nai dutenentzako, dirutza aundia bear bai da ortarako lekuaz jabetu, bera atondun, eta bear diran gauzak inguratzeo.

Erriaren erantzuna ona izango dan itxaropena dago, nik uste merezi duala, gure seme-alaba edo illoba oien ondorenari begiratura, or bai dago euskal erriaren geroa eta etorkizuna.

BRINKOLA AUZOA

Urteroko oiturari jarraituaz, Sortez-Garbi egunean aundikiro ospatu dute, Luis'tar eta Maria'ren alaba taldekoak aif jator eratu izan duten urteko jai nagusia.

Aurtengoa bazuten beste arrazoi bat ere egun ori ospatzeko. Beain'tar Benito, eta Ugarte'tar Klaudia, senar-emazte leialak, Agustin Deunaren eleizan sakristau eta serora daramazkiten 25'garren urte-urrena, au da zillarrezko eztaia alegia. Orregatik, len aitatutako bazkun oiekiñi auzoko eleiz batzordea alkartuta, On Mikel apaiz jauna zuzendari, On Antonio erretoe jauna, eta Aita Zubizarreta Fraxiskotarra, ere urbildu zitzaizen laguntasuna eskeñiaz.

Auzo dana bildu zan atsegiñez len esandako senar-emazte oiei merezia zuten omen-aldia eskeiñtzen ziotela 25 urteko xeetasun lan oiek eskertuaz. Goizean, erriko txistulariak aurrean zirala atera ziran Benito eta Klaudia eleiz aldera, auzo dana ondoren, Meza nagusi aundia ospatu zuten danak Mai Donera urreratuaz.

Meza ostean, Agirre, Azarola, eta Alberro auzotar bertsolari trebeak, udaberriko txoriñ alaien antzo abeslari, agortu gabeko bertso jario goxoan auzotarrak barrengo mingotzasunak uxatu, eta, pozkiro atsegiña erne eraziaz. Urrena txistulari taldearen jo-aldi ariñak egoardi ingurumarian entzuleen asegarritzko doñu bereziak joaz, eta txurrut pizkaren bizitasunean eleiz aretoan anai arteko otordu maitekorrean bildu ziran mordoxka polita. Zer esanik ez giro atsegiña zegola, jan edan, txistu, bertso, eta abeslari, txalo ederrik jo dizkate omenduari, tarte batean oroigarri ikusgarriak eman zitzaizen sakristau eta serora prestuai, zorion-esker ugariak opatuaz.

Arrats-aldeko eleizkizun polit battez bukaera emanik Sortez Garbi egunari. ZERUKO ARGIA'ren bitartez nere zorion-agurrik beroenak biori.

ERIoTZA

Abendua'ren 11'an Jaunak bereganatu digu, ustegabeko eriotzare-

kiñ Mendia'tar Jose 53 urteko gizon sasoiu eta ezaguna; Goian Bego.

Ain maitagarri zan bera, samifi aundia nabaituda erri guztian, illeta eta gorputz obiratzean ostetza aundia bildu zan.

Bere sendi eta aideko guztiai laguntzen diet samintasunean.

AN-ZAN

IRURA

Gabon egunez, gure gazteak, neska ta mutillak, (Share gizarteak utzitako ikasbideari jarraituaz), kale-kale ta etxez-etxe ibilli ziran been gabon kantakin bazter guztiak alaitzen. Erriak oso ondo artu zitun eta bai saritu ere. Illunduta gero, erriko plazan, dana ia illunpean zegola, jaiotza bizi baten inguruan bildu giñan eta danok kantatuz, bai gazteak bai erriak, ongi etorri ederra egin genion Jesus Aurtxo jai berriari eta ondorean pozik eta pake aundiaz norbere etxera familiakin gabon-gaba ospatuzera.

Egoarri egunez, berriro, eleizan bildu eta gabon-kantab Meza alaitu genun.

Kantu-maixu Karmen Ameztay, Abeslari taldearen buru Jesus Mari Arsuaga ta txabola egille Paulo Lasa izan ziran. Auek eta parte artu zuten guztiek eskerrak merezi dute olako ikusmira ederra jarri zigutelako.

Etorriak dira: Madrid'etik, Elari Altuna, neska pelotaria, beste ize-nez «Irura»; Londres'tik, Joxepa Arregui; Bilbo'tik, Konseju'ko Martzial; Ishidro'neko estudiantek; Briones'ko Sekretarioa dan D. Felix Garcia; Donosti'ko gaxotegitik, ia osatuta, arraunlari trebea dan Santos Yaben eta gudaritza egiten ari diran erriko mutill asko. Danari ongi etorri zuen jaioterrira.

Ezkontzeko pregoietan dira: Ayertza Maria Pilar eta Maria Concepcion aizpak, baita ere Joxe Miguel Arrieta ta Alfonso Alonso. Aueri ta been ezkontz laguneri bizi-modu berrian zorionak opa dizkiet.

Egoarri festak igarota Madrid'eko klinika batera Jexus Olano gizon jatorra eramango dute. Lenbaiten osatuta etorri dedin erreztatuko degula agintzen diogu.

Il berriak ditugu Laskibar'ko Alejandro Lasa ta Guadalupe'ko Juana Barrios. (G. B.) Illeetaan jendetza aundia batu zan. Been etxekoei nere biotz-samiña agertzen diet.

Gure eskola —maixu zarra Crispin Guasch jri. omenaldi bat egin zitzaion Konseju-etxean abenduaren 27'n. Ortarako eskola-maixutzako zuzendarik Donosti'tik etorri ziran. Ni ere parte izan nitzan eta pozik. D. Krispin'eri auxe eskatuko nioke, beta geiago oraiñ izango dun ezkerro euskera-lanetan jarraitu dezala kement geiagokin. Ejenplo ederra euskaldun eskolatuak gizon onek ematen diguna. Eskola maixua da, erbestetik etorria, urteetan aurreratua. Ala ta guztiz ere bere griña guztia euskera da: euskera ikastea, astrakatzea, sakontzea. Bere alaba guztik ondo baño obeto dakite ta itz egiten dute euskeraz. Ikasi dezagun gure izkuntza egiz maitatzen: nunai ta danetarako erabiltzen degula.

Gure errian euskal teatroaren alde ainbeste saiatu dan Patxiku Pagadizabal'ek teatro-lan berri bat omen du aukeratu ta laxter ikas-saioak asteo dirala entzun degu. Zurrur murrur ori egia lenbaitlen biurtu dedilla.

Igandean —ilbeltzak 8— ostatu berriko nagusi Tomas Aizpurua zanaren urtebetea izango da. Bere emazte Feli ta pamiliko guztieri nere samiña agertu nai diet.

ZUMARRAGA

IZPAR-SORTA

Biotz ikara aundi batek, inguratu du gaur goizean gure izate guztia gure eskuetan artean, ZERUKO ARGIA'REN 200'garren alea.

Argazki ederrak, eta idazle onen lanak, ikusirik ale onen edertasuna, urbildu gera, Z. ARGIA'ren maitale eta irakurle batzuen gana, ta denak ao batez aintzatu dute, gure asteroko maite onen edertasuna.

Norbaitek esan digu adierazi dezagula, gure eskuetan daukagula ZERUKO ARGIA'ren etorkizuna.

Zumarraga ta Urretxua'n gure asteroko onen maitaleri esker, ikusten degu ugaritzen arpedidun taldea, baña oraindik ez da naikoa, datorren urte berri ontan alegindu bear gera, gaur arpide geran ok, arpedidun berri bat egiten, eta egokia izango litzake gure sendietako gorra-berak, «jaiotzak, ezkontzak, gaxo aldiak, eta eriotzak», —Errietatik

idazten dutenen eskuetan jartzea, Z. Argia'ren sendi guztiak oititz egin dezan zeruko Aita'ren aurrean. Lerro auen bidez adirazi nai diogu Zeanuri'ko «Gorbeatarra'ri, irakurri deguna, alaba on onen eskaria bere ama'ren alde, eta guztiz gogoko zaigula. Aleginduko gera nai ori gure inguruan zabaltzen.

ERREKARTE

ERRENDERI

IGARO DIRAN JAIK

Eguberri jai oietan ez degu beste urtetako bullarka'rik nabaitu. Zergatik? Ez dakigu. Diru gutxi? Umore txarrak? Damuak? Ez dakigu zer gerta den. Gure iritziz berri izan dana, nobedade esan nai degu, «Ereintza»'koen asmoz eta ideaz, Lezo, Oartzun eta Errenderi'ko gazteak bildu ta berreun lagun inguru osatzen zuten abesbatz edo orfeoia'ren abestea izan da.

Gure lagun zar, Oñatibia'tar Yon'en batutapean, entzutekoa zan talde eder ura. Jendearen gogokoak izan zan eta bai gogoz txalotu ere.

Okerrena egin dezute. Beti ere lenengo pausoa izan oi da zallena. Zuez eman dezute pauso ori eta bide onez.

Datorren urterako —eta lortuko dezute— ez 200, baizik 500 abeslari —neska ta mutill— bildu bear dituzte eta alaitu aipatu ditugun iru erriak. Catalunya'ko Clavé-Koroak ez al zuten orrelako asiera bat izan?

Yarrai bada gazteok eta yarrai Oñatibia lagun, euskaldun yende ta errian artean alkartasuna bear degu, ez degu bakoitza bere aldetik ibilli bear, ardi galduak bezela.

¡Zorionak «Ereintza», «Lartaun» eta «Allerru»ko gazteak, zorionak Yon, eta yarrai aspertzeke.

IL DIRANAK

—Rufina Irazu anderea, Martinez'en alarguna, betiko joan zaigu. (G. B. Bere famili guztia gure samin-agurrik beroena.

—Baita ere Donosti'n il da, gure erritar ezaguna zan, Manuel Olasagasti jauna. (G. B.). Bere seme-alabak atsekabeen lagun gaituzte.

JAYOTZA

—Jose Antonio Getaria'ren emazte, Beatriz Gastiasoro'k nexka bat izan du ta Jayone izen ederrarekin kristautu dute. Aitajaun eta amandre, Juan Gasta Jayone izen ederrarekin kristautu dute. Aitajaun eta amandre, Juan Gastiasoro jauna eta Dorotea San Pedro anderea izan dira. ¡Zorionak!

ERRIKO-ETXE'KO BERRIAK

Diputazioak urtero eman oi dun laguntzarako gure erri-agintariak diru-laguntza gai abetarako eskatu dute: Eldotz'etik ur-ekartzearentzat; Fuero'en Enparantza txukundu ta dotoretzeko eta Erriko-Etxea edertzen afitzeko. Denak bear-bearrekoak. Laguntza oparoa izan bedi eta asmo oiek guztiak aurtun egintz ikusiko al ditugu.

AÑARBE

LEGORRETA

EGUBERRI ON

Goiz goizetik asi giñan gure nexka-mutikoen abesti politik eta alaiak entzuten, eta —nola ez?— gure sakelak astintzen!

Ikastolako aurtuko ere etzeukaten egun artan loguerik eta or ateratzen zaizkigu arkumetxo osatutako artalde bat bezela Arantxa beren andereñoakin. Zoragarriak benetan umetxo oien abestiak eta aiek jarri zuten giroa! Gure aldetik eskari bat egiten diogu Arantxa'ri: urregio urtean ere beste orrenbeste gertutzeo.

Gauean agertu zan gazte talde jatorra baserrietako txanponak ondo jorratu ondoren, eta ekin zioten kale aldean. Zein ederra egun ura! eta txalogarriak Legorreta'ko gazteak artzen dituzten erantzunkizunak!

IKASTOLA

Erregenen igaro ondoren Ikastolan asi nai duten aurren izenak, eman mesedez andereñoari edo Batzordeko gizon ed o emakume bateri.

ANTZERKIA

Ilbeltzaren 8'an Donosti'ko JARRAI taldeak antzeztuko du «ORDU EROSLEA» eguerdiko 12'tan gure eleiz antzokian.

SOZIAL IKASKETAK

Gure errian ere badugu «Escuela social» deritzan ikasketa bearrezko au, bañan... zeñientzako? 30 gazte bildu gera orain arte, eta... gañantzeokoak? Danok degun ikasteko bear aundia, eta oporketa auen ondoren saia gaitzen gu ere talde orrekin batutzen, ez gera damutuko eta.

AINTZANE

BEASAIN

ABESTI TXAPELKETA

Il onen 18'an eta «Club de la Amistad» deritzaion elkartek, Udalarekin batean antolatutako txapelketa ospatu zan. Abesti ederrak entzun ziran. Talde bakoitzari bi abesti eskatzen zitzaion. Bata beatua «Gabeko Izar» eta bestea borondatezkoa. Bigarren au ATONDO saillak ez beste guztiak gaztelezar abestu zuten. Abestiak entzun ondoren Juraduak ondorengo erabaki au artu zun:

Lenengo LASALLE (Lasailletarren Anaidiko aurrak).

Bigarren LOINAZ (Lasailletarren Anaidiko aurrak).

Irugarren SANTA MARIA (Lasailletarren Anaidiko aurrak).

Laugarren ATONDO (Porteriko aurrak).

Bostgarren IZARRA (Karidadeko Lekaimenen aurrak).

Seigarren MESSIEL Erriko eskolako aurrak).

Jaialdia bukatzeko Karmeldarren Rondaillak, doñu batzuek abestu zituan. Bañan tamalgarria: Euskalerrian, Gabonetan eta Abesti txapelketa alaitzeko, Madrid'go «estudianten tunak» abesten dituenak abestu bear. Ez ote dago Euskal Abestirik gitarradun gitarradun Rondallarentzat? Nik uste dedanez bai, bestela alperrik dago «EZ DOK AMAIRU» taldea. Ea bada Karmeldar lekameak, Euskal Abestiak sortzen salatzan diran Rondallarako. Ondo dago Estudiante edo Ikasleen kantak erabiltzea bañan Euskalerrian, Euskal-Ikasleak gera eta Euskeraz mintzatzeta eta abestea gure eginbear bat da. Gure lurrean erakutsi nai dunak guretzat diraden gauzak erakutsi bear ditu. Antolatzaillari zorionik beroenak, ondo irabaziak bai dituzte.

GABON EGUNA

Egoki abestu zan. Bai baserrietan eta bai kalean ere. Jendeak ondo erantzun du. Erriak, gauz egokiak maite ditu. Lenengo aldia zan ezkerro, utsone koxkor batzuek izan dira bañan guztitara begiratura oso ondo irten zan. Bearbada kalean eta paltarik geiena egiten zutenean, existulak ez zuten bear bezela erantzun. Oitura palta edo gogo gutxi, ez dakit zer izan zeikean. Datorren urtean obetogo egin dezatela eta Luis-tarren zuzendariak zagaia bilatzen saiatu ditezela zagi-dantza egin aal izateko.

TOLOSAN TXAPELDUN

Gure errian irabazi ezik LASALLE talde Gipuzkoa'ko txapeldun gelditu da. Tolosan ospatu zan txapelketa. Egun siñalean, Inozente egunean, bañan ez pentsa gezurra danik. Gure zorionik ospetsuenak sail osoari eta batez ere bere zuzendari eta erakusle dan Anai Erramoni.

OARGI'REN JAIALDIA

Zoragarria benetan. GAZTE-BERRI zortzikoak egoki abestu zan. TXANBOK biribilketa ederrak ent-

(8'garren orrialdean jarraitzen du)

Zeruko Argia

Zuzendaria:
JOSE IGNAZIO GABILON-DO PUJOL

Naparroko-Kantuari ta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua.

(Carlos III, 22. Pamplona)
DONOSTIA'n

Oquendo, 22; tel. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 150 pta.
Erbestean ... 225 pta.
Aidez artu nai bada, galdetu.

ABESTI BOLARA ITZULKETAK ETA EUSKAL-KULTURA

Antonio M.ª Labayen

Abesti aideak indartsu jo du Euskalerriko irrati ta antzokietan. Gure ki-tarra zaleak poliki jastzen dituzte beren doiñu berriak eta gure jendea, batez ere gazteak, zorutzen entzuten dituzte kantarien aide ernaitzailleak.

Kanta zaarrak ere, or daude, gure kutxa zaarrean lotan aspaldiko urtetan. Aita Donosti ta Azkue aundiak bildu zizkiguten euskal-abestiak oraindik bear bezela arrotu ta zabaldu gabe dauzkagu.

Zorionez, gure irratiak leku ematen die aide auei, eta euskerak bere pro-betxu aundia jasotzen du, euskal-doiñu oiekin.

Orain jendeak ikas eta kanta ditzan, ordu egokiak aukeratu bitez, irratisz emanaz, edo-ta disko, naiz magnetofonotan emanak, erriak jaso ta ikas di-tzan. Lan au ezta usfe izan ditekenez bezin ariña ta ajolagabea. Ba-du abes-tiak biotzetan eragiteko indarra, ba-du gerorako txertua.

Loiola'ko irratiak batez ere, ederki zabaltzen ditu alde guzietara. Zoritzar-rez, Loiola'koa ezta Euskalerrri guzian entzuten. Arrate ta Segura'ko irratiak lanean ari ziranean, sail zabalagoak artzen zituzten irratetxe auetako saioak.

Baiña degun-deguntxoan lan egin bearko degu, besterik eztegun bitar-tean. Tele-ikuskia ere, al-degun bezin laster gure alde egiteko artu bear degu. Katalanak, ba-dute beren lan-tokia Bartzelona'ko Urrutikuskiean.

Bilbo'ko diru-jendeak ba-du ordua, Euskalerrrian ere bere onelako Etxe bat antolatzeke.

Baiña besterik eztegun bitartean, kanta berriak bial itzazue Loiola'ko irra-tira, Jose Mari Iriondo'ren izenean. Onek eratuko ditu orduak eta egunak, Euskalerrri guziari kanta berri oiek erakusteko.

Euskera itzegiteko motz arkitzen diranak, euskal-kantetara errezagotzen dute, ta abestietan gure izkera erabilliaz, izketan ere asteko gogoa artzen dute. Au da askorentzat euskera ikasten asteko asiera. Eman de-zaiogun, ba, aide berri oni gure laguntza ta komeni dan zabalera. Ba-da on-tan gure errian bolara apartekoa. Ez dezagun alperrik galdu datorren aize-aldi au. Euskalduna kanta zalea da. Eman dezazkiogun zar eta berriak, aukeran eta ugari.

Euskera ta erderakiko tradizio gaia ikutzea eskatu didate eta alik eta laburren sail oni ekingo diogu. Kultura, —itzulketa—, tradizioa dala esan ditekene, Izkera batetik bes-tera aldatzea; landare berriok erdal sorotik gurera ekartzea; izenak ematea. Besteengandik, ots auzo-erriengandik ikastea. Erdal adigai ta esaerak euskeratzea. Itzak sortzea. Au da erderaz, tradizioa ta euske-raz itzulpena deritzaiena. Errialde guziek egiten duten lana. Lan beha-rrezkoa eta orobat lan gaitza sarri-tan. Orregatik italiarrok «tradutore traditore» esan oi dute. Alegia, itzultzailea, maiz saltzaile izaten dalako. Ok! itzultzen dualako.

Euskaldunok lenen lenengotaik euskeratzen asi giñan gaia Erreli-jioari buruzkoa izan bide zan. Kris-tautasuna gure artean zabaldu za-nean, euskeraz itz berri asko sortu ziran: Eleiza, apezka, barkazioa, pe-katua, zeru ta inpernua... gure iza-kera ez ezik gure ispiritu aberastu zutenak. Eta errelijioa gai auxen izan da, geroztik gure literaturan geienik landu duguna. Dotriña, sermoi, otoitz, oraziño ta gañerakoak ugari ditugu, euskeraz. Itzulketa batzuek trakets eta baldar egiñak. Baiñan or ditugu Etxeberri, Axular Tartas, Leizarraga, Mogel, Añibarro, Fray San Bartolome, Mendiburu, Agirre, Lardizabal eta beste asko yayo ziar-duenak. Pierre Axular dugu gure itzultzailetatik garaientako bat. «GERO» liburu ederra itzulpen ede-

rrez orniturik dago. Leku gutxi du-guladotz bat bat besterik aipatuko, Salomon'en aotik Espiritu Santuak esana: «Sicut ostium vertitur in car-dine sua, sic piger in lectulo suo». Axular'ek onela itzultzen duana: «Atea bere erroetan bezala itzultzen da nagia bere oiean».

Geroztik aurrerapen aundia egiña da erreligio eremuan eta Arbelbide, Duboisin Juan dan gizaldian; eta Leon, Olabide, Orixe, Iratzeder, Le-kuona, Orbegozo, Bazterrika Villa-sante, Kerexeta ta ainbat eta ainbat geiagotz Vaticano II ondoren Liturgia oso-osorik itzultzen ari dira eta iz-kuntza landuagoak baño motzago geldituko ez geraldun nago. Eus-kerak aldeko batasun bidean urrats bat aurrera egiten ba'dugu, benetan pozgarri izan ditekene guretzat Vati-cano II Batzar ospetsua.

Beste jakintzari ba gagozkio atze-ra xamar gaudela aitor behar. Ezer gutxi egin dugu orain arte. Eta gaur egunean Enziklopedia lenen mailla-koa, bederen, bururatzea nai ta nai-ezkoa zaigu eskoletan euskera sartu gura ba dugu. Teknika berrien itz eta gogaia nola itzuli? Ortan dago koxka edo untzea... Eta baita ere gure izkuntzaren etorkizuna. Itzul-pen arau batzuek ipintzea derrior-rezkoa dugu. Beste izkerak ere pro-blema berdiñak izan dituzte Dr. Jus-to Garate jakintsu euskaldunak li-buru mamitsu bat ba-du «Arte de Traducir» deritzana (Ekin-Buenos-

Aires 1956) ta gauza jakingarri asko dakarzki irakurtzea merezi dutenak. Ez da dudarik Erdal Kultura itz na-gusi asko geretzat artu behar ditu-guna; eta itz berriak sortzen tajuz eta zentzuz ibilli.

Literaturan, Poesia ta eleder eta Artean itzulketak egitea mauka za-balagoa zillegi du. Norbera bere bi-detik lasaigo ibilli ditekene; askozaz aisago. Onela, Novela, ipui ta Teatro lan asko erdera guzietatik euskeratzen ari gaituzu. Eta ez ain gaizki. Euskeratik erderara ere zerbait itzu-li dute. Axular'en «Gero»; Txomin Agirre'ren «Kresailla», Loidi'ren «Amabost egun Urgain'en eta beste banaka batzuek.

Teatrorako euskerapenak erruz datoz. Ez noakizute masiatzera. Ne-ronek ere botspai sei tajutuak bait ditut. Alare, azken oar bat egin nai dizuet: Arte, ta gutxiago erriaren izpillu izan behar duan Antzertia ezin bizi ditekela itzulpenetatik ba-karrik. Erkin ta ezurruts laister ilko bait litzake, Erri-teatro batek be-rezkoa du bere lurretik bizitzea. As-paldidanik esaten ari naizena da. Nere burua ederretsia naiez nabille-la esango du norbaitek. Agian, bail Somigliana argentino teatro-zaleak auxen irizten du: «aurren-aurrengo bertako egilleai leku eman behar zaiela; urrenge erbestetarrai». Gure artean ere alatsu. Ez baita euskal teatrorik izaterik, euskal antzerkigi-llerik ez ba'dago.

ESKUTITZAK

NEXKA-MUTIL TALDE BATI

Ajolagabekeria ta ez-jakiña dira gure erriaren gaitzik andienak. Zer edo zer egin bear da, zuen iritzian, baita nerean ere, egoera tamalgarri orri arpegi emateko.

Erri baten neska-mutil talde bat zaudetenez, zuen jo-kaerak ospe ta omen andia ezin izan dezakela, esaten didazute. Baiñan borondate ta gogoaren aldetik, su ta gar zaudete prolemari ekin nairik. Egoera onen au-rrean, ez dezute besoak uztarturik egon nai. Zuen bar-neko etzenak etzaituzte pakean uzten.

Ondo esana, nexka mutil oiek! Neri ere, ezten bero-rrek beti ari nau zirikatzen, eta nere eriotz ordurarte-raiño ala dedilla Jaingoikoari beti eskatzen diot.

Esku artean darabilkizuten aginkizunetan, bat dezu-te lenengoa, oraingo ontan beintzat, erri jakintzaren al-deko itzaldi lerro eder bat. prestatu eta antolatzeke, alegia.

Baiñan zuen asmoari buru emateko, irakasle ta idaz-le batzuen laguntza bear dezute, nai ta naiez, eta neri ere deitzen didazute zuen errian "predikatza" joan na-din. Izlariak arkitzea oso zaila dezute-ta.

Zuen prolema ezta bakarrik zuena. Beste erri asko-tan eragozpen ber-berak topatzen omen dituzte sail on-tan. Ah, zein uzta ederra eta zenbat langille eskas!

Oraindik orain, zure gutuna irakurtzen ari nintzala-rik, burura etorri zait besteek eta guztiok sarritan esan-dakoa, alegia, gaurko gazteak zozokeriak besterik ez dutela pentsatzen.

Bai noski, buru-ariñ asko daude nexka-mutilletan.

Baiñan orrek ez digu ezer erakusten. Zuek bezelako gaz-te prest ta errikoia erruz agertzen dira ere errietan, eta bearko zutekean laguntza ez dute artzen, zaharren aldetik.

Gazteak txorruak zeratela? Zaharron baiten txaku-rrak oñutsik ibiltzen dabiltzate erel Zenbat eta zenbat itzali-andiko gizon aburgesatua, erriaren ondarena bost ajola zaional Gaurko "sociedad opulenta" dalako ontan erosotasuna ta seguridadea omen dira abururik an-dienak.

Gauza guzti abek oso ezagunak dira eta ezta ontaz insistentia bear. Baiñan utzi nazazute oartxo bat egin de-zaizuedala, zorotasun gai oni buruz. Zure kulturaren al-deko lanetan asiko zeratenean, arrazoiak neukala ikusiko dezute.

Umekieretan eta lelakerietan ibilli ziñaten artean, txoriburuak deitzen zizueten. Orain, benetako lanetan, jakintza ta erriaren al deko lanak egiten asiko zerate-nean, txoriburuak ez ezik, baita eroak, egiazko eroak, ero gaizkarriak, deituko dizute.

Erriaren nagusiak, erotzat artuta, erotegian sartuko zaituzte azkenean, Chesterton'ek "Billa ta Gurutzea" izeneko nobelan bezela. Nolanai ere, etzaitezte bildur. Gaurko egunean erotegietan ere, "konfort" eta erosota-sun ederra egoten bide da, asko dakin adixkide batek esan didanez.

Agur adixkideok. Laster joango natzaizute.

CARLOS SANTAMARIA

Urte barri baten aurrean

XABIER GEREÑO

Urte barri bat daukagu aurrean, eta urte zar bat amaitzen da. Eta urte biren muga ontan egoki da gure barrura begiratutea. Zelakoa izan da niretzat joan dan urtea? Bete dodaz egin nebazan erabaki onak? Zer egin bear dot urte barrian? Galdera onen erantzunak guztiok, bakotzak bere bu-ruari, egin bearko gendukez.

Oitura da, urte biren mugan, joandako urtearen balantzea egitea, ta urte barrirako planifikaziñoa. Ori egiten dabe ondo organizatutako ofiziñak eta ori berbera egin bearko genduke guk, zuk eta nik.

Nik, nire barruari begira, utsune andiak ikusten dodaz joan dan urtean. Zenbat asmo onak, erabaki bearrezkoak, bete barik! Eurretari bat zan eus-kal gramatika ondo ikastea, ta ez dot bete. H letra noiz erabili bear dan ikastea, ta ez dot ikasi. Euskera bilbotar egunerokoetan sartzea, ta ez da sartu, bear bada bear zan indarragaz ortarako lan egin ez dotalako. Eta olan erreskada luze bat. Beste alde batetik, badagoz bete dodazan eginki-zunak, eta onek poztuten nau. Badagoz be eginkizunak, planifikatuak izan ez ziranak, baiña bete dodazanak, Au, jaso leiken gauza da. Ez planifikatu arren (guztia ezin da aurretik jakin), sortuten diran eginkizun interesateak, bete bear doguz.

Eta, zelakoa izan da zuretzat joan dan urtea? Bete dozuz egin zenduzan asmo onak? Zer egin dozu euskera ta Euskal Erria'ren alde?

Orain, urte biren muga ontan, egin daigun gutariko bakotzak gure den-poraren esamiña bat. Urrea dala denporea esaten dabe. Ta kontuan artu daigun joandako orduak ez dirala barriro etorriko. Areik, betiko joan ziran.

Urte barria aurrean daukagularik egin daigun promes sendo bat, artu daigun erabaki zintzo bat, euskeraren alde, Euskal Erria'ren alde, gogor jo-katuteko urte barrian. Lenengo, euskaldundu gaitzean gu. Sendotu ta indar-tu daigun gudan euskerea. Ta orrezaz gañera, euskaldundu daigun erria. Euskera da Euskal Erria'ren arima, mamiña. Euskera ilten bada, oba esan da, ilten badogu (gu be izango gara euskeraren eriotzaren errudunak), Euskal Erria biziko da, baiña bere bizitza ez da bardiña izango. Nik ez dakit zelangoa izango litzake euskera bako bizitz ori, baiña poetak esan eban lez «euskera il ezkerok, ez dot gura bizi».

Urte barria aurrean daukagularik, egin daigun 1967'rako gure planifika-ziñoa, bakotzak berea. Ta planifikaziño ortan imini daigun euskera bere le-kuan: aurrean. Eta gero, egindako asmoak, bete.

GAZTEAK ETA OBISPOAK BRASIL'EAN

Elizaren era berriak gitxienean uste degun aldetan sortzen dira gure egunotan. Oraingoa Brasil'dik datorkigu. Aize berriz garbitutako gela barrua bezela, gertaera oiek gure Elizari arpegi ta itxura edertu ta gaurkotu diote.

Ameriketako kontuak, gure artean sarri parre egiteko artzen ditugu; batez ere erdi-aldeko ta ego-aldeko Ameriketakoak. Brasil'go aide ta giroa, errialde atzeratuarenak dirala ere, uste izan degu. Baiña andik datozkigun aideak entzunda, bildurrik gabe au esan ditek: Eliz Batzarraren ondorenak, gurean baiño biziago somatzen dirala eskualde aietan.

Noiz ikusi da gure artean Ikasle gazteak eta Obispoak alkarrekin kalera irtetzea? Ikasle gazteak zarataka gure kaleak betetzea, ezta arritzeko; baiña gertaera oietan ezta emen Gotzai jaunik nastu.

Ameriketa aldean besterik da orretan ere. Gazteak dena bizi, dena bero, dena gal-gal dute beren biotza. Su ta indar orrek bultzatzen die beren odolaren burundian. Eta indar oiek nolabait zuzendu bearra dago; bestela, ibaiko urak gainezka egiten dutenean bezela, kalte aundiak ekarri ditzake onelako gaztediaren jaiki-aldi onek.

Onela ikusi dute auzi au iru Brasil'go Obispo jaunek. Eta bakoitzak bere aldetik, alako jokaera berri bat eta esan erakusgarriak zabaldu dituzte beren eliztarren artean.

Aurrena datorkiguna, Piracicabia'ko Gotzai Anigor Mellido jaun guztiz argia izan da. Onek joan dan Agorreko 21'an onela idazten zigun:

"Gure nazioko indar biziak, —Unibersidadetako gaztediak alegia— sortu duten eragin onen aurrean, debekatutako agerpen bat kaletara atera aurreko egunean, oso atsegin zait neri, borondate osoz eta poz-pozik, Brasil'go gure gaztediaren ames-giro ta etorkizunerako fedea txalotzea. Gure gazteok ez det uste inoren eragin ezkutuen mende daudenik, ez sasi politikoen mende, ez beste politiko zaarren mende. Nere ustez gazte oiek, gizonaren dintasunaren neurrian beren jaikia geitu dute. Ta ala, askatasuna eskatzen digute bakoitzak bere burutapenak zabaltzeko ta erri-antolaketa beren erantzupidea ta tarteak jasotzeko. Nere ustez, gazteok ezin onartu dezakete, lau katuk erri osoa menderatzerik; berak ain jator bai-dijoaz, politika-eginbearren ardura artzeno.

Eta gerotxoago: "Anai-sentipenez au eskatzen diot gaztediari: Zuzenbide barruan beren patxara ta erritar kemena azaldu dezatela, besteen iritziak begirapenez artuaz, gure erriaren aurrerapena ta benetako gorakada kontuan eukiaz".

Eta au guzia dakarren I. C. I.'k urrengo egunean berri bitxi au ematen digu:

"Urrengo egunean, agintariak debekatu arren agerpena, manifestazioa aurrera atera zan kaletan eta ager-keta aren buru obispo jauna zijoan aurrean".

Ezta Gotzai au bakarra izan itzegiten. Lins Dom, Pedro Paulo Koop'ek ere, egun aietan au adierazi du:

"Gazteok, guk dakigunez, beren erantzupidea ta tarte artu nai dute Brasil'go erritarrei dagokienez eta munduko gizasemei dagokienez eran. Alegia, gizartean alako antolabide zuzenagoa nai dute ta kristautasunak eskatzen duan legez jaso nai luteke gaurko kondaira ordua".

Ta irugarrena, Monseñor Helder Cámara atera da. Oni "Gozai gorria" deitzen diote, ta itzegiten duanean, ezta mingaiñean trabarik:

"Gaztediak —dio obispo jaun onek—, ez du errez etsiko, bere buruaren ezaguera baitu, ta bere eskubideen alde jokatu du... Agintariak alako konfiantza-agiriren bat eta irispide zabalez erakutsitako arrera on bat izango dute biderik onena, Unibersidadera pakea ekartzeko... Norbaitek esan dezake, gazteok astoratzaille batzuen eragiñez, eta batez ere komunisten bultzadaz ari dirala baztarrak arrotzen. Jakiña, astoratzaille auek, giro ontan beren puska atera nai dute, nasketa ontaz baliaturik..."

Orra iru obispo giro berriko. Oraindik asko ikastekotan gaude Europa'ko katoliko zaarrok. Begiak zabal ditzagun bide berria ikasteko.

EUSKAL IDAZLEOI

Urteberri on! Lenbizi guzoi, eta gure esker ona agertzen diguzuen borondate onagatik.

Eta barkatu, baiña artzen ditugun lan oiei ezin izaten diegu bereala leku egin. Orregatik ez arritu, zuen lanak atzeratzen ba-ditugu. Bere saioan argitaratuko ditugu, ta bitartean sail batzuek, atzeratu ezin ditezkenak aurretik botako ditugu.

Beraz, egon patxaran eta guzian lana oso onartua izango da gure asterokoan. Ori bai, idatzi garbi ta lerroen artean tarteak utziaz, okerrak eta utsak zuzendu ditzagun. Besteentzat bezela zuentzat ere,

URTEBERRI, BIZI BERRI!

EPISTOLA

EPIPHANI-ONDOKO LENENGO IGANDEA (SENDI DEUNARENA)

San Paulo Apostoluak Kolosatarrai egindako Epistolatik zatia (Kol 3, 12-17).

Anayok:

Jantzi zaitezte biotz errukitsuz, onberatasunez, apaltasunez, egokitasunez, eraman-onez, Jaungoikoaren erri aukeratu ta bereizi ta maitea zeraten ezker. Eramazute ondo alkar, ta barkatu bata-besteari, inork inorentzat ezer baleuka. Jaunak barkatu dizuten bezela, barka zuek ere.

Guzti oyen gañetik, ordea, izan ezazute maitasun; orixe bait-da lokarrik bikañena.

Kristo'ren pakeak agindu beza zuen biozetan, pake ortara deituak zeraten ezker gorputz batean;

eta izan esker-onekoak.

Kristo'ren itza bizi bedi oparo zuengan:

jakinduririk osoenean alkar argitu eta berotuaz, eresiak eta goratzarreak, eta goi-arnasezko abestiak zuen biotzetan Jaungoikoari esker-onez kantari.

Edozer esaten edo egiten dezutela, egizute dana Jesukristo Jaunaren izenean, Beraren bidez Aita Jaungoikoari eskerrak emanaz.

EBANJELIOA

Berri Onaren zatia San Lukas'en Liburutik (Luk 2, 42-52.)

Jesus amabi urtetara iritxi zanean, jai-eguneko oiturari jarraituaz, Jerusalem'era igo ziran.

Egunak igarota, etxerakoan, ordea, Jesus aurra Jerusalem' en gelditu zan, gurasoak etzekitela.

Eta lagun-artean zetorrelakoan, egun bateko bidea egin ondoren, asi ziran aren galdezka taldeko aide eta ezagun artean. Bañan arkitzen ez, eta Jerusalem'era itzuli ziran ostera, billa.

Eta, orra, iru egunen buruan, nun arkitzen duten Eliz Nagusian, Erakusleen erdian, eserita, ayei entzun eta galde. Entzuten ziotenak, berriz, guztiak txunditurik zeduzkan, bere adimen eta erantzunekin.

Eta, ikusi zutenean, arriturik gelditu ziran. Eta amak onela esan zion:

—Seme: bañan zergatik egin diguzu ori? Orra nolako atsekabez ibilli gaituzun aita eta biok zure billa.

Arek ordutan:

—Nere billa zertan ibilli zerate?

ez al zenekiten,

nere Aitaren etxean egon bear dedala nik?

Ayek ordea, etzuten ulertu, itz aietan san nai zuana.

Eta alkarrekin jatxi, eta Nazaret'era etorri, eta aien mendeen bizi izan zan.

Eta gauza guzti oiek aren amak biotzean gordetzen zituan.

Jesus, berriz, gero ta aurrerago zijoan, jakinduriaz, gorputzez, eta graziaz, Jaungoikoaren eta gizonen begietan.

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

OIAL BIKAIN BERRI
ERAKUSTEGIA

ALDAMAR

Zuzenbidea: Aldamar, 2

(Reina Regente ertzean)

Urrutizkifia 1-54-65

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL ETA ERDAL

BERRI GUZTIRAKO

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

Ez Merkenak,

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gainera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Perfumeria Urbietta

USAIGOZOTEGIA

Donosti'ko Urbietta kalearen 14'an
arki dezakezute

AYER, BALENCIAGA, CARVEN, CHRISTIAN DIOR,
ELIZABETH ARDEN, HELENA RUBINSTEIN,
LANCASTER, PAYOT, REVLON, etab.

BAR RESTAURANT **AURRERA**

Euskalerriko ta nunaiko janari goxoenak
gutxi ala askorentzat.

Urbietta kaleko 12' gnean (San Martin azoka ondoan)
Urrut. 12.578. — DONOSTIA

ONGARRI
PENTSVAK

Ardura aundiz zabaldu degu
aurrengo pentzu pilla
eta nunaitik entzun ditugu
txalo ta zorion milla.
Eskerrikasko baserritarrek,
ez guaz besteren billa:
ONGARRI gaur ta beti zuentzat
ongarri izan dedilla...

Bere lenengo irteeran denok
ikusitako trebe
eta orrela jarraitu nai du
gaur ondo ta biar obe.
Baserritarrok: egin zerate
iturri on baten jabe,
gero ta geyo ematen du, ta
eskatu bildurrik gabe...

APATAMONASTERIO - ATXONDO - BIZKAIA

SARB EN ARDURAEAN

FUNCOR, S.C.I.

Benetako baserritarrek bear ditutzen MAKINAK:

BIRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurrerakisuni'k onenak, amengo
nekasarientzat

ADI TA ORO! EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arteko-unea

Partiduak zertarako?

Galdera ori dabill Europa'n zear zenbait gizonen aietan. Ta ba du bere garrantzi aundia galdera orrek eta ainbeste indarrarekin eta ain maiz entzutea Europa guztian azken aldi ontan pentsa erazitzen duen gauza da.

Iñork ez du ukatzen gaur egunean gizartearen eta ekonomia gertaerak eta aldaketak azkarrago ta bizkorrago dijoaztela politikarenak eta politikariarenak baiño. Ez da ere, ez du iñork ukatzen partiduen beharra ta eginkizuna berpentsatu behar dela ta bide berriak arkitu behar dirala. Gaiñera esperientziak berak erakusten du parlamentarismoaren indarra ta eginkizuna jaitzen eta aultzen dijoala Europa guztian. Baiñan auek danak egiak baldin badira ta bide berri oiek aztertu ta arkitu behar baldin badira erne jarriaz entzun behar ditugu Frantzia'n, Alemania'n, Italia'n etab. partidu politikoen aurka mintzatzen ari diranen esanak.

Europa'n ekilleak, gobernuak lege gilleak baiño askotaz ere indar aundiagoa artu du ta gaiñera desproporzio aundi batean. Bestaldetik, gaur egunean esaten danez, politikaren personalizaziora iritxi omen gera. Ori, ordea, oso arrisku aundikoa da demograziarentzat. Herriak nunbait, eta Alemania'ko politikaren egon-eza neurri aundi batean ortantxe dago, seguridadea maite du gehiena ta aski zaio ondo gobernatua dela jakitea, gobernu ta politika ez baidu bere eginkizuna bezela artzen. Orregatik herriak gobernatuak sentitzea nahi dute.

Orain esandako guztiak garrantzi ta gaurkotasun aundia dute batez ere Frantzia'n eta Alemania'n. Lehendabizikoan emendik iru illabetetara elezioak diralako diputaduak aukeratzeko. Bigarrean bi partidu aundienak, sozialdemokraziak eta kristau demokraziak gobernu osatu dutelako ta N. D. P. partidu berriaren irabazteak gutxitu beharra ikusten delako. Bietan partidu txikientzat eragozpen aundiak jarri nahi dira, elezioa ahal den zaillean izan dedin auentzat.

Milla pekatu egin dituzte partiduak alde guztietan. Gobernuak efektibidade txikiena bederik ere izan nahi baldin badu estabildade gutxi baten beharrean dago ta historia-ren barruan askoek egin dituzte partiduak inestabildade orren responsable. Ori beste eztabaida bat da. Dударik ez dagona gaur egunean arrisku aundia dabilela demokrazia partiduen eragozpen aundiekin. Herria ta estaduaren artean bitartekorik ez izatea teknokratak gehiena nahi duten gauza da, onela gizonak eta gizartea bere responsabildadea beste batzuen eskuetan utzirik defenza aundirik gabe gelditzen dira ta ahalguztidunago den estaduaren aurrean.

Politika, zer?

Urte berri, asmo berri. Ori da garai auetan erabiltzen den esera bat. Gu ere, beingo topikoak leku txarrean ez uzteagatik, asmo berrieke gabiltz. Orri ontan sekzio edo zati txiki oni sarrera emateko asmotan gabiltz. Jakiña denez, aurrez-aurre ume bat zer izango den asmatzea iñork erabat ezlin esan lezakena da. Guk ere, beraz, ezlin asmatuko dugu, ezlin esango dugu aurrez aurre, sekzio txiki au zertan geldituko den, geroak zer egingo dun sekzio oni jaiotza eman dioten asmoekin. Ala ere bere gurasoak asleran genituen asmoak nolakoak diran agertu ditzazkegula uste dugu.

Tantonka politikaren, politika jakintzaren, ezaguera laburrenak eta behar beharrezkoenak emateko asmoa dugu. Izan ere alperrikakoa da guk nazio-arteko politikaren gain iritziak ematea, idealogien eta politika dotriñen artean diran eztabaidetan parte artzea gure irakurle guztiak ezaguerabatzeak ez baldin badituzte gai oietaz. Utsune ori betetzeko asmoetan jaiotzen da sekzio txiki au.

Gure lana erreza ez dela ez dugu ukatu, zailtasunez eta era guztietako eragozpenekin bete arkitzen delako. Alperrik izango da guk ahal den positibismo gehiena jartzea gure lanetan. Politikan objetibua eta subjektibua bereiztea oso zaila delako. Nahiz eta politikan teknika dana bakarrik esplikatu nahi izan balioen gaiñ iritzia eman gabe ezlin geldituko gera. Eta gaiñera pedagogiaren aldetik ere askotan parte artzea dela onena iruditzen zaigu.

Polliki polliki eta pixkan pixkana, tantonka bezela, politikaren nozio ta idela berezilen berri eman nahi genduke.

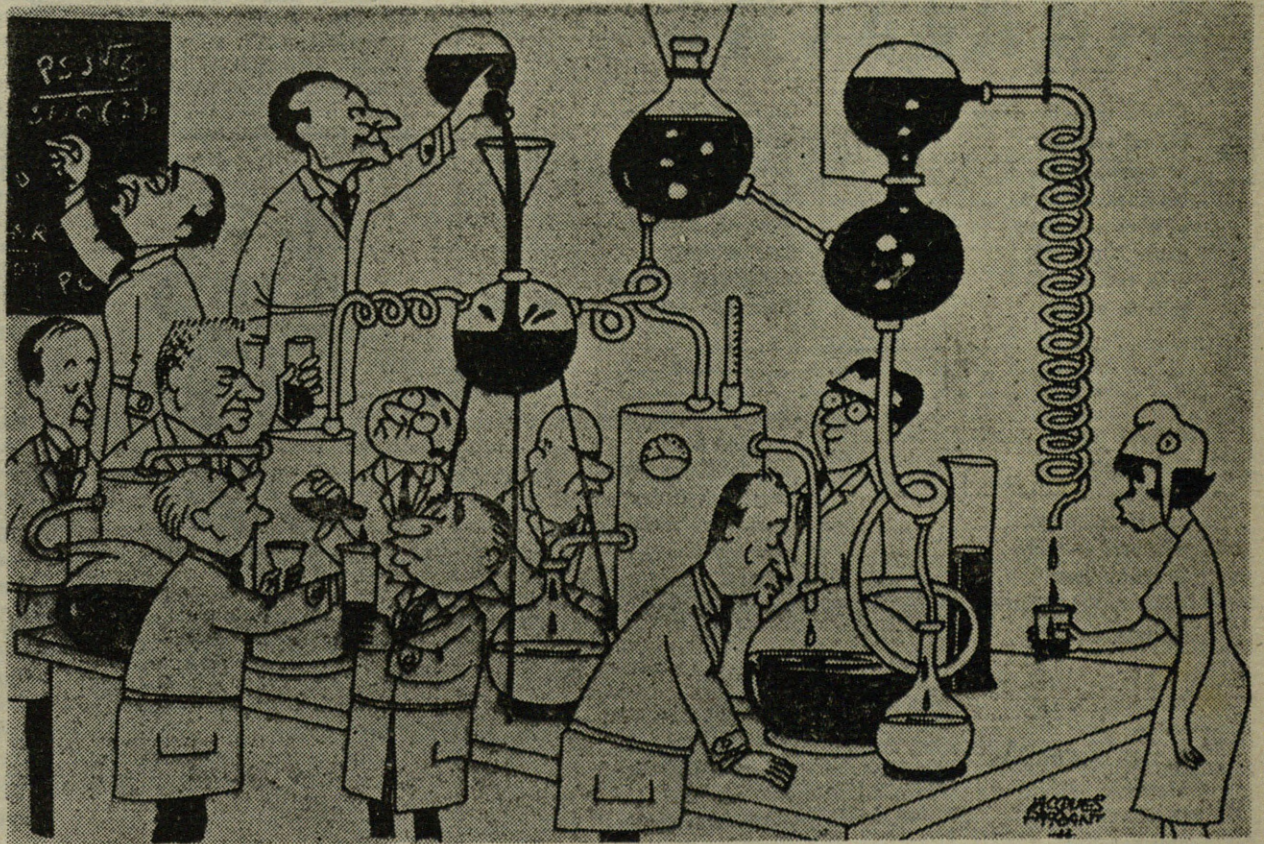
Ez dugu beldurrik. Bai ba dugu zerbaiten bildurra, oker ibiltzekoa, baiñan beldur orren itzalean ez genduke nahi zenbait gauzetan parte artu gabe gelditzea. Askotan gure

eginkizupna, berrilari ta albistelari bezela, ori egingo ez ba genduke, parte artzea alegia, ez gendukelako beteko.

Baiñan eginkizun au ez da guk bakarrik bete dezakegukena. Askotan guk zerbait esplikatu behar dela usteko dugu ta gerta liteke irakurleen eta adiskideen beharra beste bat izatea. Orregatik esaten genduen guztion laguntza beharrezkoan dugula, batez ere zeintsuek dira irakurleen eta adiskideen beharrak, jakin-beharrak jakiña, jakiteko.

Geroak esango du gure asmoak zertan gelditzen diran baiñan oraingo ortan gelditzen dira. Orri onek jaio zen ezkerotik aldaketa bat baiño gehiago izan ditu baiñan beti nolabaiteko jarraipen eta iraun pen bat izan du. Jarraipen ori eten gabe beharren eta garaien orduan egon nahi genduke.

Ta oraingo besterik ez. Aurrez aurre zuen arreragatik eta baita ere zuen kritikagatik eskerrik beroenak. Datorren asterarte.

Frantzia'n emendik iru illabetera elezioak izango dira Parlamentu berri bat aukeratzeko. Ori dela ta politikari ta partiduen artean milla konbinazio ta milla nahaste egin dira. Orregatik azaltzen du CANDIDE izeneko asterokoak karikatura au. Bertan ikus ditzazkegu Frantzia'ko politikari ezagunenak laboratoriora batean bezela milla nahasketa egiten konbinaziorik onenak egiteko ta diputadu jatorrenak ateratzeko. Alanbikerean bukaeran Errepublikak ikusten da tantonka diputadu berriak jasoaz.

SOBERANO

gizonen bizigarria!

Gizonak dira ta koñaka eskatu didate. Nik beti SOBERANO ateratzen diet. Izan ere, SOBERANO, gizonentzako egiña da

Ai... ta alako gizonentzat, ala erel

BERTSO BERRIAK

Danok jakitun gera Itali'ko Florencia'n zer ondamendi izan diran. Neurritz kanpoko ugalde beldurgarri batek konta ezin alako kalteak egin ditu. Negarra ta mixeria jabetu da lurralde aietan. Manuel Matxain bertsolari bizkorak ba-du zerbait esateko gertakari trixte auri buruz.

— 1 —

Kontu trixteak datoz
belarri ertzero,
orregatik nua
bertsuak jartzera.
«Florencia» guzia
paper baten era,
urak txikitua du
gabetik goizera.

— 2 —

Beltzez jantzia dago
Italia dana,
negargarria baita
or gertatu dana.
Ain erri atsegiña
ta polita zana;
lengo moduan jartzen
ba-daukate lanal

— 3 —

Uralde izugarri bat
biurri da jetxi,
ta guk ezin iñola
aterikan itxi.
Gaur lurrean eztago
aurrerapen gutxi,
baña gizona ezta
ortaraño iritxi.

— 4 —

Lur ikara izandu
balitz bezelaxe,
gaur lurrean or daude
dozenaka etxe.
Ipurdiz- gora jira
arbol eta kotxe...
zuten dana galduak
asko dira ortxe.

— 5 —

Orra erri ederra
bizi zana parrez,
gabetikan goizera
ipiñi negarrez.
Garbi ikusten degu
danok, zoritxarrez,
bere penak arintzen
eztagola errez.

— 6 —

Gure anaiak dira,
eztitzagun aztu,
beurak gure laguntza
bear dute prestu.
Ikusirik daudela
larri eta estu,
laguntzen ezionak
biotzikana eztu.

— 7 —

Eun da geiago illak,
ta milla eritu,
uralde gogor orrek
bertan utzi ditu.
Naiz gure ondasunak
pixka bat urritu,
zerbait lagundu gabe
ez iñor gelditu.

— 8 —

Itzak legunak eta
biotza sekoka,
ori ezta gizonak
dun egitekoa.
Goxo itzegiñakin
ezpaita naikoa,
lurretik altxatzeko
eroritakoa.

— 9 —

Ikasbide txarrikan
ez iñori eman,
alkar maitatuz ere
ba-dago naiko lan.
Aurtengo loteria
tokatu zaie an,
nork daki urrangoa
geronentzako dan?

— 10 —

Eztet nik bukatu nai
neronen lanikan,
egi bat esan gabe
orain emendikan.
Egiten ezpadegu
karidaderikan,
ez pentsatu zerura
juango geranikan.

MANUEL MATXAIN
Aiete

NERE BORDATXOTIK

Basarri

Danetik zerbait

Esatera noana egunero soma-
tu diteke batean eta bestean:

“Amerikanoak au egin bear
luteke; errusitarrek beste ura,
txinatarrek andikaldekoa. Era
ortara jokaturik egin bitan pa-
ketu diteke mundua.

Nagusi-langille arteko auziak
bezela nazio artekoak, mai ba-
tean bi duta lau tragotxo eda-
nik, minutu gutxian konpontzen
ditugu danak.

Mundu konponketan gu gera
gu mutillak, naiz etxerik kon-
pondu ezin.

Era ontako izketa moduak en-
tzen enaiz gustora egoten.

Alperrikako jardunak etzait
egundo gogozko. Gure jardun
olengatik berdin jarraituko du
munduaren ardatzak; zuzentze-
ra baño okertzeraz gelago egin-
go du bear bada.

Onoko pentsamentu au jalo-
tzen zait izketa oiek entzu-
ten dituda bakoitzean:

Zertan nekatzen ote dira ne-
re lagun auek mundua konpon-
tzen, eta nola ez ote dute ikus-
ten bi pausora gertatzen dana?

Bi bizitzako baserri asko au-
zitan eta abogadutan, mugarriak
diralako edo beste edozein us-
keri dalako. Pamily askotan
gazte ta zarrak konpondu ezin,
ama —erraiñak edo aita— suiak
asarre bizian, eta batzuk batera
ta besteak bestera sakabanatu.

Beste ainbat etxetan testa-
mentua da'a ta ezjala, len pa-
kean ziranak zearo biurrituta.

Bi edo iru nagusi diran to-
kietan berdin berdin. Ezin kon-
pondu ta apartatu egin bear.

Dirua dagon tokian dagolako,
ta eztagonean eztagolako, ba-
da emen prakak bete lan.

Eta, bien bitartean, ukabilla-
rekin ma'a joaz, mundua zuzen-
du naiean gabiltz bero bero
eginda.

Urte Berri bat asi degu.
Ohea ala txarragoa izango
ote?

Erantzuten galztoa dan gal-
dera auxe, Baña, ba-ditugu kez-
kati egoteko motiboak. Gaur

gaur bezela munduko gizonik
kezkatiene Aita Santua degu.
Idazten dun letra bakoitzean
eta esaten dun itz bakoitzean
agirian dago Paulo seigarrena-
ren kezka ta ezin egona.

Aren alegiñak eta etengabe-
ko lanak bear dan erantzunki-
zunik ezpadute, nola izango du-
te zerbait argitutakoan guk esa-
ten d'itugunak?

Gure gibelak eta patxarak ez-
tu gutxi balio.

Unetik unera mundua konpon-
tzen ler egiñaz, etxea ezin kon-
pondu degun bitarte.

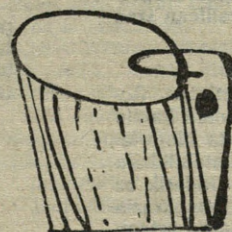
Katillu txiki, ezerez bat da
Euska'erria mundu zabalaren
ondoan.

Baña munduan kokatuak gau-
de euskaldunok ere, ta mundua-
ren onekoak edo txarrekoak nai
ta ez arrapatuko gaitu.

Gure izketaldi ta eztaba-
idean ordea, katillu txiki au bear
degu gogoan bereziki. Etxeko
goraberrak astindu bear ditugu
batipat.

Gure erriaren onerako alegin-
du bear degu, Etxeko bidetxi-
orak eta etxe aztaria txukun-
tzen eta apaintzen alegindu
bear degu.

Eztiot kanpoko kezkariak bear

eztegunik baña etxeko lanak
egitzagun lenengo, auzokoetan
aurreragi sartu gabe.

André Maurois'ek beingo ba-
tez au idatzi zun:

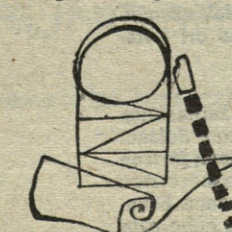
“Enarak eta emakumeak, be-
ren arra aukeratzen duten une-
tik, kaban bestetan ezteute pen-
tsatzen”.

Euskal kabi ontara murgildu
bear dute leenik gure pentsa-
mentuak. Gure kabla da, ber-
tan bizi bear degu. Eztegu ar-
kitzen nai bezin goxo ta atsegi-
ña.

Palta du makiñabat guk nai
genduken bezela eratua egote-
ko.

Asi degun urte berri au buka-
tu baño len, bildu ditzagun ka-
bi ontarako bildu ditezken go-
zagarriak.

Ba-dago zer egiña, ta... da-

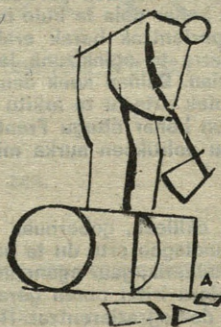
nontzat egon ere; gazte ta zar,
aundi ta txiki, nagusi ta mo-
rroi, aberats eta pobre, saia gai-
tezen danok kabia edertzen, go-
zatzen eta gustagarri egiten.

Beste batez, Pascal argiak
onoko au idatzi zun:

“Gizona ezta ez aingeru ta ez
abere, baña, zoritxarrez, ainge-
ru izan nairik asten danean,
abere biurtzen da”.

Itz sakon eta giartsuak bene-
tan; zer pentsatu aundia ema-
ten dutenak.

Etxeko pakarik egin ezin, eta
mundu guziko pakeak egiten os-
tatuan ardoz edo pattarrez on-

dotxo bustita ari geranean, ez
ote degu abere tankera pixkat
artzen?

Konporma gaitzen gizon iza-
tez. Amar arrua bizkarrean era-
mateko abildadea izan eta ama-
bost artzen ditunak, derrior
beia jo bearra dauka.

Gure almenak mugatuak dau-
de. Ez izan aingeru izateko za-
letasunik, baña ezta ere abere
biurtzeko.

“Gizonak bere indarren neu-
rria bakarrik eluke ezagutu
bear, baita bere ezinaren neu-
rria ere”. (Nicolás Berdiaev).

Pentsamentu onek, Azpeiti'ko
Joxe Amenabar lagun zarrak
bein esan zidana gogaratzen dit:
“Nik, Basarri zuk uste ba-
ño askoz indar gelago izan det
nere denboran, baña neuk uste
aña sekula ez”.

Obe da gañokoak “uste izatea”
norberak “uste izatea” baño.

Amenabar'ek ondo zekin bere
berri. Nik eta beste batzuk pen-
tsatzen genduna pentsatuga-
tik, ari ajo'a gutxi; ba-zekin
noraño irixten zan.

Bere pekatutxoa garbi aitortu
zun: berak uste aña indar etzu-
la izan.

Bartolome Soler'ek idatzita-
koa egoki dator bukatzeko:

“Naikoa da batek nora joan
bear dun jakitea, bateonbatek
bidean eragozpenak jarri nai
izateko. Baña, nora zoazen ez-
takizula irteten bazera, bide ja-
kiñik gabe bazabiltz, makiltxo
bat ezitizu erukituta iñork es-
keñiko neke aringarritzat”.

Jomugarik gabe abiatuta iño-
ren laguntza zai egotea baño
obe degu nora goazen dakigu'a
abiatu. Nora goazen dakigulako
arkitzen ditugu ainbat eragoz-
pen.

Kostata irabazitako txanpo-
nak obeto gordetzen dira neke-
rik gabe datozenak baño. Era-
gozpenak izango ditugula kon-
turatu bear degu, arantzik ga-
beko arrosik ezalarik. Goazen
benetako euskal kabiaren billa.

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700 DONOSTIA

Kontu emen! Euki gogoan!

Adiskide ta etxekojaunok!

Zuen emazteentzako esku-erakutsirik onena. Zuen sukalderako
apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta priijitzeko aukerakoa

SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y Juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA-INDUSTRIAS RADAR ESKORIATZA (Guipúzcoa)

GAZTE NAIIZ

NEURRIAK

Neurria, neurria! Patxara, patxara! Bultzadak, presa, argiz betetako kaleak, jendea, hitzak, karraxiak, goiza, gaua, eguardia, illuntzea... Eta neurria, eta patxara... Nun eta nola arkitu? Ximplea...! Bost ajola ondokoak, bizi egin behar, bizi behar bada baiñana nola? Ukalondoak jo, hitz ederrak esan, hitz xamurrak, barrengo nazka gorriaz beteta eta aurrera... Eguneroko bizitza, jendez inguratutako eguneroko bizitza, egunero egunero bizi beharra. Eta neurria, patxara... Konturatu gabe bere barruan daramakigun bizitza larria eta indartsua, nahi ez bezelako egoerak, nahi ez bezelako lanak, nahi ez bezelako eginkuzunak... Eta barruan sarturik urrun, urrun uzten digun bizitza... Etsaia omen zeukan barruan... eta etsaia bialdurik libro arkitu... Ixkambillak, presak, jendeak, egunonak opatzen dizkizute kalera lehen ertean, aiekin bat egitera eskeintzen dizute, eta bere usai gozoa, irudi atsengingarria opa dizue. Eta bere barrean eguneroko bizitzak, eguneroko arpegiak, eguneroko eginkizunak, berriak, guzia, elkarte baten aldaketa, pentsakera ez berdiñak eskeintzen dizkigute. Noski, gaur egunean, gizona alegintzen da bide baztuek, ideia baztuek, gure bizitzari lotzen, korapillatzen. Baiñan askotan nahi ezta ere ikusi oi dugu, au, gure bizitza ideia baztuekin lotuta uztea, atea zabaldu gaberik, ezin egin oi dan gauza bat dela. Gaur, gure baitan sumatzen dugu, askotan, gauz iraunkorrik gure gan ez dugula ezagutzen. Atzokoa ez dut aski aurrera jarraitzeko, eta au betidanik gertatua izango dugu, baiñan oraindik

gehiago, atzokoa ez dut beharrezko izango ez biar eta ez etzi, seguru aski sekulan. Au erakusten al-digu, au eskeintzen al-digu, au opa aldigu, konturatu gabe eguneroko bizitzak? Ba-dira, aurrera bideetan, lehen izandu diran bezela gelditu nahi dutenak. Eta besteak eroak, txoroak dirana pentsa oi dutenak.

Ikusten da sekulan baiñan gehiago gaur eguneko gizonak buruko gaixotasunak izaten dituala, burutik ondo ez dabillela. Gizartean gaur ederki nabaitzen da gaixotasun au. Ez ote gizonak gizarteak eskeintzen dion lekua artu ezin dualako, bere burua nahastuta arkitzen duala? Ez ote gizonak, sarritan, gizarteak, opa dion aldaketa bizkor, zakar, eta sarria, bere gain artu ezin dualako ondoeza topatzen duala? Edo bestetik, persona bezela bere erantzun bat arkitzen ba-du, gizarte sakontasunean, askatasun bat lortu ba-du, au ere gizartearentzako, mental gaixo bat bezela azaltzen da.

Gizarteak opa dizkion gaiak, neurriak, zalantzak kontrolatzen, bere maillako erantzun bat arkitzen jakin dualako. Eta neurria, patxara eskatzen dute... Patxara presaka bizi dan gizarte baten barruan. Neurria kontrolik gabe aldatzen dan gizarte batean... Eta egunero bizi, askotzan, gaixo, burutik gaixo dagon gizarte baten barruan... Bat ondu edo beste gaixotu?

BEGOÑA ARREGI

Eriotzaruntz

Irakurri berri dut azken egun auetan gertatua. Notizi saminkorrek txundituta utzi nau. Zuek ere jakingo dezute noski, baiñan badaezpada ere laburki adieraziko dizutet: "Itxas zabalean mariñelak euren itxas-ontzia zulatu; barkua urperatzeakoan danak bertan eriotza arkitu dute".

Ontzia zaharregia omen zan, makinak berriz arrunt ondutuak, mariñelak nekatuak, aspertuak, etsipenaren mendean, kemenik gabe. Itxastarrak eriotza aukeratu dute, ez dute bizia maite nahi izan.

Auek dira egunerokoak esan dutena, albiste mingarria orrelatsu adierazi dute. Nik orde, zenbait xehetasun gehiago ematen aleginduko natzaizute, guztiontzat ikasbide bikaña izan dedin.

Aurrenean, arrantzaleak genitun ontzi onen jaun eta jabe, etzuten inñoren inbidirik, aurrerapen eta azken modako tresnak berekin zituan, etzegoen erasoen bildurrik, ontzia bikaña eta esku onetan gañera.

Baian, toki danetan bada zerbañ eta hemen ere etzan falta, mariñelak euren ontzia etzuten egitan maite, ontzia galdu ezkerio izan zezateken ezbearraren neurria etzuten sumatzen. Pentsa gero zenbaterañoako ajolagabeak ziran euren ontzia ez ezagun bati eskeiñi ondoren arrotz aren esanetara jarri ziran eta geroztik bere menpean bizi. Ona

hemen nagikeriaren eta jokabide makurraren ondoren dokabidea.

Ontzi jabe berriari bost ajola zion bere menpekoen etorkizuna, bere interesak ematen zioten buruausterik pranko. Andik aurrera, gosea, nekea ta ezbearra etzitzaien falta. Orduan bai, eure egoeraz konturatu ziran baiñan etzegoen erremediorik. Ontzi artako arrantzaleen aginpideak bukatu ziran.

Askotan ez da zigorrak bezin ainbeste jendea mugitu araziko duanik, zenbaitetan nahigabea duzu eragillerik onena. Etzeuden danak konforme gertatzen zana ikusita. Berriro ekin zioten, indar egin ere bai, baiñan ez alkarturik bakoitzak bere aldetik baño.

Azkenik, ontzi berri eta obeago bat emango dietelakoan, zarra nolabait desegindu nahian, urperatzen dute eta ain zuzen guztiak bertan ito. Ontzia besteen eskutan utzi zuten une artatik eriotzaruntz abiatuak genitun. Bizia baño gehiago maite zuten eriotza.

Au degu, bada, gertaera negargarria. Itzez itz orrela gertatu danik ez dut esan. Ipuia ote? Ez, nere iritziz, gure ondorengoek gutaz kontatuko duten historia, ots, euskaldunak eriotzaruntz abiatu ziren garaikoa.

MIKEL UGALDE

ANTZERKIA

Aspalditxoan antzerkian izan bage nengoen, ta lengo egun batean, bazala bat eta ala joan nintzan. Ez noa emen ikusitako antzerkiaren kritika egitea baño, bai, esan nai nuke sekulako termometroa dala antzerkia jendearen kultura neurtzeko. Ontarako naikoa da auxen egitea: eszenarioan gertatzen ari dan gauz bakoitzakin ikusleak, antzokiko jendeak duen reazioa obserbatzea, Arrigarria da antzerketa au!

Antziñatik ezagutzen da antzerkia Euskalerriko erri askotan; negu izaten da batez ere garairik egokiena antzerkietarako, ta toki askotan antzez-saio bat baño geiago egiten dira. Orduan, urteko beste igande guzietan erritik irten bage gelditzen ez diranak ere gelditu egiten dira bertan, ta urteko beste igande-arratsaldetan etxetik irten ere egiten ez diran andre-gizonak, egun ortan antzerkia ikustera joaten dira.

Argi ta garbi ikusten da beraz, erriari atsegin zaiola antzerkia, ta argi ta garbi dago baita ere, erriarentzako kultura bide izugarria izan ditekela gauzak buru pixka batez egiten badira.

Ez giñezke egon neska ta mutil zahar eta Ameriketako osabaren kontura negar edo par egiñaz. Garaian garaikoa. Gaur egunean beste gai batzuek erabili bear ditugu ta, gaineriak antzesten iaioak diran taldeen lan au bearrezkoa da erri-koskorreta ere zabaltzea. Antzes-gai berrien gora-bera onetan ez da berriz arrazoi ta gutxigorik ere, jendea antzerkia berri artzeko gaitua ez dagola esatea. Beste gauz guzietan bezelaxe, ontan ere erriari ikasteka bidea eman bear zaio. Geron buruentsako aberastasun bear lukena ez dedilla gelditu denbora pasako zerbañetan, bestela ez atzera eta ez aurrera, utsean, geldituko gera. Gañera beste zerbañ ere badago. Aldizkariak, zinea, irratia, telebista, erderaz ematen zaizkigu ia-ia erabat... Ez ote ditek antzerkia izan berak ahal dezakeneraño gaurko munduaren berriemalle baño euskeraz? Ain zalla ote da «Cine-Forum» egin izan oi dan bezelaxe «Antzerki-Forum» egitea? Antzerki—taldeak bear bezela osatuko balira, beren lana aintzakotaz artuaz, ez ote genituke antzerki asko ta mamitsuak ikusiko? Jakiña emen ere, ziur naiz jendea palta dala... Egia da baita ere guziok ez gerala antzerkia egiteko gai... baño baita ere uste dut alperkeria ugari xamar dala. Zortzi milla gazte ziran... Amar milla gazte giñan... A zer apal-ondoren ederra! Ondoege bizi gera gauza onik egiteko. Geron erruz berriz ere gure bizkarretik par egingo dute. Bear ez danean eta bear ez bezela berotzen bai-zaigu odola.

KARMEN GARMENDIA LASA

inter
radio **tv**

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozeln markakoa balño
Iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundiak

EUSKAL ERRIETATIK LIBURUAK

(2. karren orrialdetik)

tzun arazi zigun. Gañera lau gazte-
txo ekarri zitun berekin eta aietako
batek oso eztsu abestu zun, bes-
teak txistuarekin laguntzen ziotela.
Beajondeiola ERRAMON maixuari
eta bere ikasleari. Aurreko egun ba-
tean irristako bat izan gendun be-
rriak ematean, alegia ESNAOLA'
TAR ARANTZA azalduko zala so-
ñu jotzen bañan onen ordez LER-
TXUNDI'TAR BENITO abeslari eta
sortzalle jatorra azaldu zitzaigun.
Barkatu ankasartzea. Oriotarrek Aita
LEKUONA'kin batean gaurko
Euskal-Abesti berriak noraino iristen
diran garbi asko agertu ziguten. Asko
txalotuak izan ziran bien ala biak.

Bigarren saioan Ordizia'ko GA-
RIN'TAR PATXI'k agertu zigun be-
re abots gozo ta leguna. Abestiak
ere ala ziran eta PATXI'ren ezta-
rriak eta bere imintzioak, benetan
sentiarabten zuten esanaia. Berriz
ere zortzikoak ekin zion, oraingoan
abesti sentimentalakin eta jendea
ametsan jarri zala zirudien.

Orduan, bukatzeko ZELAYA so-
ñujoleak eman zun azkeneko errin-
kada. Iru doñu jo eta pendea ase-
tzen ez! Txalo eta txalo laugarren
doñu bat jotzera beartu zan eta jo
zun. Jendearen irteera pozez eta ta-
malez izan zan bañan txalo joaz.
Izan ere tristea zan bukatu bearra.
Ibarbia'tar Joxe Martin izan zan
jaialdiaren agertzalle eta ongi baño
obeto go bete zun bere egitekoa.
Beasain'en oraindik ere badaude
gazte Euskaldunak. Jendeak oso on-
do erantzun zun. Sarrera guztiak
amaitu arren dirua ordaindu eta zu-
tik egoteko sartuak izan ziran. An-
tolatzalleak pauso aundi bat eman
dute jaialdi onekin. Ez dedilla gauza
ortan gelditu. Abendua'ren 29'an
ikusiduna ez dedilla aaztu baizik
berritu dedilla eta ez abestietan ba-
karrik, gure izateari dijakion arazo
mota guztietan baizik. Nere zorio-
nik beroenak antolatzaileari, abesla-
ri ta soñujole guztiari eta baita ere
ERRIARI oraindik bizi dala erakus-
teagatik.

MURUMENDI

BIZKAIA

BILBO

BARRI ON BAT

Barri, jasoera ta egoera illunak eta
baltzak ugari, bai ZERUKO ARGIA
irakurrikeran, baita edozeinen be-
giekin aurrean be: bateko, Azpeiti'ko
mojatxo batzuk, ez bakarrik umiai
euren izkuntzan egin ez, ezta kalean
egiten be ez dauksila izten, edo ez
egiteko aginduten dauksila beintzat
(angoak bakarrik balira!), besteko,
erri euskaldun baten baño geiagotan
ezin leikiela euskaldunak euren iz-
kuntzan emoten dan Mezarik en-
tzun, ezdagoalako... ta abar ta abar
(eta zenbat abar!).

Baña, Jaungoikoari eskerrak, ez
dira barri guztiak orrelakoak.
Oraingoan, barri pozgarri bat be
badogu, ta oraindik ZERUKO AR-
GIA'n ikusi ez dodanez, ona emen
bera: Bizkaieraz Alkartasun Barria,
Testamentu Barria oso osorik do-
gula.

Orain urte bete baño geitxoago
dala «Apostoluen egiñak eta idaz-
kiak» argitaratu zan, eta oraintxe
illabete inguru, «Lau Ebanjelioak».
Testamentu Barria oso osorik.

Euskeratzallea, Jaime Kerexeta.
Aurkitu ete daiteke euskeratzalle
oberik? Bai, bear bada, maña lengo
bere «Jesukristo gure Jaunaren Ba-
rri Ona»k, «Apostoluen egiñak»,
«Eguneroko Meza»k, «Didaje»k eta
erakusten dauksuen, oso gaxa
izango litzake.

Gaurko kristiñauak, at eratuta
ta bere kristautasunean aulduta ge-
ratu gura ezpadau, premiñazkoa ta
bear bearezkoa dau Biblia esagu-
tzea irakurtea, barruko janaritzat
eukitea. Bestela, bereak, kristiñau
lez, egin daul.

Zorionean gagoz ba Bizkaiko eus-
kaldunok! Bibliaren zatirik beñe-
na, geure euskerara bihurtuta dogu,
eta euskera aberats, egoki, errez ba-
ten euki be... eta —au be esan egin
bear da— merke gañera.

Kerexetari eskari bat egingo
geunskio: Badakigu laster bizkaieraz
argitaratutako dana Orixek egiñiko
«Jainkoaren billa», baita «Salmuak»
be, berak bizkaieratuta eta Zugaz-

tik ortik gipuzkeraz jarrita, liburu
baten. Eta orren ganera, beste liburu
batzuk. Baña Biblia osoa be bear
dogu, eta lenbailen bear be. Asiko
ete yaku Alkartasun Zarreko libu-
ruak euskeratzen, Urte Barri au
amaitu ez dakigun Biblia osoa biz-
kaieraz irakurteko aukera ederra
izan barik?

GOIKO-ERROTA

MARKINA

OSATETXEAN

Bilbo-ko osatetxe baten aurkitxen
da ta guztizko txarto ara eruan da.
Durango-ko pelota-lekuan joko aldi-
xan diar duela buruan pelota zarta-
da bat artuta, geure lagun San Or-
bea pelotari onenariakua etorri ba
mutil, bizkor bizkor etxera gustiz
sendatuta.

ISPAR BELTZA

Gaitz gogor batek menderatuta
eukan Alzibar'tar Eusebe emaku-
mea il yaku. «G. B.» Beren senar, eta
seme alaba, eta sendi danari, or go-
yan diñodan Orbea'ren ama, danori
samin agurra.

Baita ere, Goi Jaunak eruan dau,
betiko beren albora atsedean osua
emonda, Bilbao'tar Paul. Morga Za-
rra, Goyan Bego, asteroko izparrin-
gi onen bitartez, artu beren emazte
dan Jule eta sendi guziak, gure sa-
min agurrik beroena.

ESKONTZA

Ospatu dan larunbatean illa onen
17'gn. ezkondu zaizkigu adiskide
ona degun Rekalde'tar Jakoba, nes-
katilla jatorra dan Arrizabalaga'tar
Miren Karmele. Urte askotako eta
zorion opa diegu bizitza barri orre-
tan.

URTE BERRI

Asteroko izparrangi jator au dan
ZERUKO ARGIA, nagusi edo egite
diran, idazle, olerkari, eta irakurle
guziori. Urte Berri osasuntsua.

ETORRI DA

Bilbo'ko osate-etxean aurkitu ya-
ku osate bakuntza egiten, gure la-
gun ona dan, Agirregomezkorta'tar
Asentzi: arakin azkarra, laister da
bere lekuan lanean, zorionak.

URKO

GALDAKANO

EUSKERA'REN URTIA?

Ia ba'doaz igaruaz Eguberri, Ga-
bon jai gomutagarriak, baña, oien
usaña guztiz kendu baño lenago, le-
rro auk idatiten gagozan aldiari,
barriz ba'dabil oztea, jentia, urtjari

agurra, Gabon-zar ospatutako ger-
takizunak egiten: Guk be agur goxo
bat egin izango dautsegu urtjari, es-
kerrak emonez Jaun-Goikua'ri osa-
suna ta kemena emon dauksigulako
geure erri-alde egiteko.

Urte au, juañ dakun anei ta bede-
ratzireun da irurogei ta sei'garren
urtau gogo onez betiko agurtuaz,
1967'garrenekua artutako gertu biar
gara, biarbada zoriontsuena izan li-
tzakelako geuretzat eta bai ain mai-
te dogun Euskalerria'ntzat be, ba-
tebere au'tzat.

Idazkitx onek argia ikusi baño le-
nago igaro dogun urtia (J. Lagun),
1966'gkua. asieran esan oi zan, eus-
ko jakintza edo eusko kultura urtia
izango zala edo, izan biarko zala.
Egiz aurrerapen ederra lortu dala-
kuan gagoz, izin gintzake ukatu, ba-
ña, ez nai zan beste, ta ainbat gi-
txiagok biar zan guztia.

Eusko jakintza, jakinba, euzko gai
ta arlo guztiak osatuten daben arrik,
ba'dira orratziño arlo-tarte oyetan
garrantzi geiago dabenak, beste ba-
tzuk baño, gure abendarentzat, esate
baterako gure izkuntza, EUZKE-
RA, bera dalako, sarritan esan do-
gun, ezaugarriarik argiena. Urren ari
dogun urtia, 1967'garrena, izango
ete-dogu Euzkera'ren urtia?; beren
berbizkunderik geiena, euzkaldunak
da euzkaldun ezitiran euzkotar guz-
tietan daukagu: Beraz, adimenez ta
kementsu jarraituaz, izan gaitezkan
izan biar garenak: benetako euzko-
tarrak!

• • •

—Buruz ta kementsu asi da la-
narian, erriaren ongari diran gauza
asko egitei, aldi andirik ezala jarri
leuskuben Endore jaunak: Aginpide
ori artu ebala denpora gitxi izan
arrik, las ter lortu dau ikastola ba-
rri ta abar, baña, onetzaz beste egun
baten idatziko dogu irebazi dabela-
ko, gaur orri-alde ontara dakartena
beste gairik da nai-ta garrantzi gi-
txiagokua izan.

Aspadiz dabil Endore au, ia ber-
toko ta albo-errietako gaztedia ze-
lan bertoratu litzaken igande ta jai
egunetan, eta, orretarako ekarri dau
ereskintza edo orkesta bat, esan
dauksuen on xamarra, azkenengo
urtiatan eztaukagun eresbatza'ren
ordez erestu daien jolas-jantzako
soñua.

Ondo deritzagu endoriak asmu
onez egin dabena, biar dabelako ori
ta geyago gure erriak, baña, bildur
gara eztaukagun naikua izango egin
dabena, len uxatu zan gaztedia erri-
ko enperantzara ekarteko: Zelan
egongo litzake Udala'k gertuko ba-
leuke txistulari batza edo talde bat
ereskintza edo orkestan bitartian
jantza soñua jo daien enperantza
orretan? Eztot uste gaitza izango
litzakenik, eta ez garestia be, errian
daukaguzalako txistulari asko. Ori
da gazte alai batzun guraria.

BASA-JAUN

«ABARRAK»

Bustintza'tar Ebaristo, bere izenez baiño ezagunago izan zitzaigun bere
izen-ordez. «KIRIKINO» aitatzen ba-dezu, denak adi jarriko zaizkitzu. Maña-
ri'ko gizon ura beste izan-ordez aritu baitzan euskal lanik ederrena egiten.
Egunkariak zuan Euskal-Txokoa' aren kontu zegoen, eta idazle berriak sor-
tzen arek jakin zuan eroso.

Errietako idazle ezjakinak beren lantxoak bialtzen zizkieten, eta arek gu-
zientzat itz onak zituan. Ala bizkortu ziran idazle apal asko ta Bustintza
jaunaren eskutik, asi ziran euskeraz idazten.

Aita Onaindia'k bere Larrea'ko txokoa, automatika bat asmatu du beti
ere liburu berriak argitatzeko. Praillea izaki ta ortarako bear dan diruari
usai artzeko ura beste izan-ordez aritu baitzan euskal lanik ederrena egiten.
RIKINO'ren ABARRAK.

Liburu au irabazian dator oraingo ontan. Lendik argitaratuak izan ziran
bi liburutan. Orain, lengo bi liburu ta beste ainbeste idazlan atera dira ba-
tuta. Onela esku batean eskeintzen dizkigu BUSTINTZA'tar EBARISTO'ren
lan guziak aukera ederrean.

Liburu onen euskera, batez ere bizkaitarrentzat, apartekoa da. Errikoia,
erreza, ta bide batez jatorra, jakingarria ta atsegiña. Garbi gainera, irakur-
tzeko aisa prestatua.

Aita Onaindia'ri gure zorion betea opa diegu bere liburu berri onen in-
guruan. Eta euskal irakurleok, azkar ibilli liburuak etxeratzen. Onelako lanak
eztira noiz-nai argitaratzen-da.

“MIN BIZIA”

Gipuzkoa'ko Aurrezki Kutxa Probintzialak, eskeintzen digu oraingo au.
Argitalbena oso dotore egiña da ta bere gaia, joan dan Agorrean Aurrezki
Kutxa orrek antolatuta izan zan Billera.

Billera orri, (oraingo modako itza da), SIMPOSIUM deitzen diote. Ba-
tzarra, naiz Billera esango ba-gendu bezela euskeraz. Agorraren 17'an eta
18'an izan ziran batzaldi oiek eta batzartuak, MIN BIZIA izan zuten beren
itzaldien gai.

Arkibideak erakutsiko digu gaien aria ta garrantzia. Asiera, Epelde Hue-
to Antonio jaunak, Diputazioko lendakariak ematen dio bere ongi-etorriari-
kin. Gero egun bietan, bai goizetik eta bai arratsaldetik, itzaldiak illeran
joan ziran.

Tartetan Gipuzkoa'n Min Bizia sendatzeko ta beste osasun hideak gei-
tzeko sortu diran lan-etxeak ikustatu zituzten batzartuak. Ala ikusi zituzten
Donosti'ko «Radio Kirurjiko Etxea», «Dispensario» izenez daukagun senda-
keta tokia ta «Don Bosko Uria» ikastetxea. Auek guziak, Gipuzkoa'ko Au-
rrezki Kutxaren bitartez sortu diran Sendaketa-Jakintza Etxeak.

Itzaldiak ogeitik gora izan ziran eta emen datoz guziak esan ziran gu-
ziakin. Izlariak, banan-banakoak eta Min Bizia sendatzeko lanetan aituak.
Egun bietan artu ziran erabakiak bilduta datoz azkenean.

Luzegi joko liguke izlariak eta gaien zerrenda emen jartzen asiko ba-
giña. Esandakoekin naikoa du irakurleak, liburu onen garrantzia asmatzeko.

Gure zorionak Gipuzkoa'ko Aurrezki Kutxari, onelako argitalben probe-
tuzkoa eskeini digulako.

PHIMBO

EDARI-URTZAILLEAK

(Destilerías (HIMBO))

CHIMBU

Erriko Alondiga

BILBO

Urrutizkiña 312800 ta 317400

TRANSPORTES

MURU-ERAMAN-EKARRIAK

Eguneroko salgai eta enkargu
eramatea, Euskalerriatik Sorkalde
aldera, Andaluzia ta Extremadura
aldera. Balentzi
ta Kataluña aldera ta abar...

Urrutizkiña 878007

LEGAZPIA (Gipuzkoa)

Baserriaren alde EUSKAL IRRATSAIOAK

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azizak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan
etorriak.

TRANSPORT

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo,
Gijón, Iruña, Bilbo'ra, eta Gazteiz.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra

Eustasio Amilibia, 13 ta 14. - DONOSTIA.

Tefnoak: 25.457 eta 26.987

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN
GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES-
NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURINA TA
ABAR. - EGUNGO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI
AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE
KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA

GURELESA

Zer pasaten da Balentin Uriona, «Bilbao Erri-Irratian»? euskeldun jator bat

Galdera au askok egin dauste, ta beste askok egingo. Augaitik, egoki da gai au emen erabiltea.

Dakizuenez, orain egun batzuk kendu ebezan Bilbao Erri Irratitik euskera erakusteko emisioak. Gero, aurreratu eben goizeko zortziretara (lenago osorik kendu) euskera erre-zautako errosarioa. Ta orain, kendu dabe larunbata arratsaldetako «Euskal Ordua», euskerazkoa, ta erdira laburtu «Irrintzi».

Bai Naparroa'n eta bai Gipuzkoa'n argiro lan egiten da euskaren alde. Probintzi bi oneitan dauko euskerak bere lekua izparringi ta irratiatan, baña ez Bizkaia'n. Emen, Erri Irratia izan da orañarte euskerari leku bat itxi dautson bakarra. Ta orain, emen be kendu dabe.

Orain aste batzuk, Bilbao Erri Irratiko zuzendaritzan aldakizun batzuk egon dira, ta euren atzetik etorri dira euskal emisioak kentzea.

Zergaitik? Au da jendearen galdera; nik ezin erantzun neiken galdera.

Pena da euskerak izparringi ta irratiatan lekuri ez eukitea. Gaztelako izkuntza gure artean, aginduz, ofiziala bada, onek ez dau esan gura beste guztiak debekatu bear dirala. Nire ustez, agintariak, kontuan arturik izkuntz ofizialak bentaja andiak daukozala beste izkuntzen gañetik, euren laguntza azken izkuntz onei eskeñi bear leukie, il ez dayezan. Ez da naikoa, agintarien alde-tik, ofizial ez diran izkuntzak toleratzea. Laguntza emon bear dautse.

Euskaltzaindiak bialdu dau euskeraren aldeko Gobernuari eskaria. Lengo egunean, Txistularien Alkartasunako batzar nagusia izan zan Bilbo'n, eta ao batez, txalo bero ta luze bategaz, bayeztu zan Txistularien Alkartasunak Gobernuari bialduko dautson eskaria, Euskaltzaindiarena onartu ta geituaz.

Eskatu da Bilbo'ko izparringieta-

ko zuzendariak euren aldizkarietan euskera sartzea. Orañarte, ez da ezer lortu. Itxaron daigun datorren urtean beste aide barri batzuk eusker aurrera bultzatuko dabela.

Jakituria da entzuten jakitea, ez norberaren arrazoiak bakarrik, besterenak be. Agintariak eta izparringi ta irratiatako zuzendariak entzun dagiela gure eskaria ta gero, gure eskariaren justizia ikusirik, euskerari merezi dauan laguntza eskeñi dagiela. Es da zuzena euskera bazturturik eukitea. Ez da zuzena ez egoki.

Eta orain, lan au amaitu baño len, proposizio bat urte barriri begira: ¿Zergaitik ez dogu barriro sortu arazten antxiñako «Sociedad de Estudios Vascos»? Gauza interesantea izango litzake au lortuko bagenduan. Euskerak eta euskal kulturak asko irabaziko leukie. Pentsau egizue onen gañean. Eta ia egiten dogun.

XABIER GEREÑO

EUSKAL GIROA NAGUSITZEN

Euskal Abestien irugarren Txapelketa

Bilbo'n antolatatu zan aurten Euskal Abestien irugarren Leiaketa. Eun da ogei ta amabi abesti azaldu ziran alkarren leian Txapelketa ortara.

Oietatik amabi onenak aukeratu bear lenbizi. Ta amabi aurrenak belditu diranak, auek izan dira: Donosti'ko Aita Anjel Aulestiaren "AMES EGIN DOT"; Mari Lourdes Iriando ta Xabier Lete'ren "BAI ESAN DEZAGUN"; Marillu Orñilla'ren "BILBAO ILLARGIA"; Tomas Garbizu'ren "ILLARGIA"; Rafael Castro ta Gabriel Aresti'ren "HERRI-MIN"; Nati San Martiñ'en "IZAR BAT"; Eusebio Erkiaga'ren "LEIKEITIO"; Regina Arrola'ren "MINGARRIA IZANDO DA?"; Regina Arrola'ren "OTOITZ BAT"; Juan Urteaga'ren "STOP", eta Felix Ibarrondo'ren "TXORIA KAIOLAN".

Orain amabi auetatik, sei onenak aukeratuko dira. Auek beren orkesta laguntza ta guzti agertuko dira Donosti, Bilbo, Gazteiz eta Iruñe'n. Eta onela gure abesti zerrenda doiñu berriz eta ederrez aberastuko da. Gure zorian betea irabazlee!

Euskerari zor diogun arreta geitzen ari da Euskalerriko sail askotan. Berri onak artzen ditugu andik eta emendik. Ba-dira Bizkaia'n; ba-dira Naparroa'n onelako gertaera pozgarriak. Euskerari geron bizia eskeñi diogunok, orren pozetan bizi gera.

Lenbiziko berri ona Bizkaia'tik datorkigu. Ango Diputazioak erabaki ederra artu du. Erabaki orri eskerrak, Deusto'ko Unibersidadean, Filsofi ta Elerti Erakustegiari itsatsita, Euskal-Irakaskintza Sailla sortu da.

Irakaskintza ori nola izango dan ere, erabakita dago. Batzorde batek antolatu ta zuzenduko du Irakas-Mai orren lana ta ekinia Batzorde ortan Diputazioko lendarakaria, Kirolak eta Turismo'ko Taldearen ordezkaria, Deusto'ko Unibersidadeko Erretore Garaia, Filsofi ta Elerti'ko Saillan duten Irakasle Zaarrena, Mutillen Institutoko Zuzendaria ta Euskaltzaindiko ordezkari bat sartuko dira.

Datorren urteko Aldundiaren Gastu-Saillan, Euskal-irakaskintza ori aurrera eramateko diru-laguntza erabakiko da.

Bigarren berria Naparroa'tik datorkigu. Ango Diputazioak, ba-du bere Sailla, euskal-jakintza indartzeko: "Miana'ko Erregegia" izeneko Taldea. Talde au ari da azkenengo urte auetan jo ta ke Euskera jasotzen alde artan.

1951'garren urtean asi ziran ekintza ortan. "Camara de Comptos" izeneko lekuan asi ziran lenengo euskal-irakasaldiak. Frantzizko Tirapu Retegi izan zan eskola aietako irakasle. Erasun'go semea berau, eta eskola-maixua.

Andik bi urtera "Escuela de Comercio"ra aldatu ziran euskal-irakasaldiak. Lenengo berotan 71 ikaslek beren izena eman zuten. Aietatik 54 ikaslek Euskal-Iraka-

saldi agiria atera zuten, bi urteren buruan. Aurrenengo beroaldi aretan Tirapu jauna bakarrik zegoen, eta bere lana aurrera eramateko, laguntzaile batzuen bearra izan zuan.

Gerora, gutxiago gelditu dira ikasaldi auetan. Alde askotatik sortu zan ikasleak gutxitze au; asko ta asko lanez lotuak zeuden eta ezin euskal ikastolara agertu. Orain ogeitik ogei ta bostera bitartean, or-or ibilli oi-dira euskera ikasten urte bakoitzean. Auek ederki jarraitzen dute bere eiñean. Ba-dira tartean bestaldeko bi nexka Bidasoz gorakoak, napar-euskera pozik ikasten ari diranak.

Bi urteko ikasaldi oietan euskeraz irakurtzen eta idazten ikasten dute poliki. Gero, lagun edo senideren bat euskalduna dutenak euskeraz itzegiten laguntza aundia izaten dute.

Naparroa, Euskalerriaren biotz izana, bere izkuntza-aren alde onela ari da jokatzan.

Tirapu Retegi jauna amabost urte auetan lan orri lotua degu, ta aurrerako ere, gogo ta lei bizia du napar-izkera erakusteko.

• • •

Irugarren berria ere, Naparroa'tik dator. Iruñe, Naparroa'ko Uriburu zaarrean, kaputxinoen gaztedia, San Antonio'ren zaitzapean sortuak, bere "Club" gaztea du. Talde orren babesean sortu da euskal-irakasaldiak antolatze-ko asmoa. Euskal ikastolak, itzaldiak, folklore ta musika-saioak izango dira euskal-giroa indartzeko artu-ko diran bideak.

Sail onek "Eusko Alkartasuna" izango du izena. Unibersidadeko gazte batzuek izan dira, sail onen antolatzaile ta bizi-emaille. Euskal-jakintza barruan, Euskera dute beren ardura ta arreta geiena eskatzen diena. Gure izkera aspaldi auetan, atzeraka ikusten degu. Naparroa'n, eun bat urtean, berreun errik galdu du euskera.

Atzeraka ori geldi-arazteko, gure alegiñak egin bearrean gera, ta gazte oiek ortan buru-belarri astekoak ditugu.

• • •

Onela daramagu euskaldunok gure izkeraren burru-kaldia. Esmatzen ari gera, zorionez, eta bide zuzenetik dijao gure alegiña. Irakaskintzak jantziko ta indartuko du gure izkera zaarrenaren bizitza. Gure aldi onek egiteko aundi au bere esku artu du. Gazte jendea kezkatzen ari da lan orretan.

Bizi da gure izkera; bizi da gure gaztedia; gero-ko urtetan giro au onela loditzen ba-du, gure Euskera biziko da urte luzetan. Euskalerrian nagusitu dedin arte, ez gaitezen aspertu eginbear ontan.

ARGIBIDE

Txistulariak Eziera ta Jakintzako Ministro'ri

jaun guztiz garai ori:

Urteroko Txistulari Alkartasunaren Billera Nagusiak, bere iru milla bazkiderekin, Bilbo'n izan du bere Batzarra. Batzarkideak, ao batez erabaki au artu dute Abenduaren amaikagarrenean: Alkartasun onek bere babesa ta laguntza ematen dio, Euskaltzaindiak Z. G.'ri bialdu berri dion agiriari, Euskera Irakaskintza-mailla guzietan artuq izan dedin.

Gañiera, oso bidezkoa iristen zaigu, euskerak eta beste lurralde txiki-tako izkera guziak, kanpoko izkera aiña eskubide izatea bai batxiller-ikasgoan, bai beste ikasgo ta karrera guzietan. Orregatik, gure ustez, ingelesa, prantzesa, alemana-ta bezela, iasleak eskubidea izan bear dute euskera, katalana, naiz gallego izkera aukeratzeko karrera guzietan lege-indarrez auke-ra au babestua dalarik.

Zuzendibeak alde guzietatik ala eskatzen dualako, Z. G.'tzak ontzat artu ta entzungo duala uste degu gure eskubide au.

Bide batez, 1967'garren urte zorionsua opa diogu ta Z. G.'ren esaneko ta lagun eskeintzen gera.

Ellauri Altolagirre Frantzizko Idazkaria

Olaizola Azkue Jose Maria Lendarakia

o y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

GAZI-GAZAK

Kaxkarin urian, gaur an bizi diranak sentzunezkoagoak izango diralakoan naz, orain eundazak urtekoak baño. iAreik eukezan gibe'ak! Pentsaizu zer sartu yaken kaxkarrean: Osagillerik ez apaizik ez ebela bear eurak euren urian.

Eta yakiña, bi yokabide orreik kaltegarri izan gorputz eta ari-mako osasunarentzat.

Napar-eria sortu yaken eta osagillerik ez ezitizterik nai ez ebelerik, illabeteren buruan gaz tain-erretzeko tanbolina baño zulo geyagogaz azaldu ziran, arpegian, bertako biztanleak.

—Soñeko osasuna galtzea ezta erromeri ona, baña arimakoa galtzea ez daiket ontzat artu —esan eban eleiz-barruti artako Obispuak—.

Ots-egin eutson On Gumer-sindo errimeari; apaiztegitik urten barri zanari. Tantaya la-koxe erraldoya ta pagoa bezin sendoa zan. 50 neurriko oskiak yantzi eroazan.

—Bakizu zer gertatzen yakun Kaxkarin'en —esan eutson Gotsaiañak On Gumer-sindo'ri—. Bialdu izan dodazan apaiz guztiak garbitu dabez. Ta nik ez neuke iñor beartu nai arrisku ortara. Baña gure eleiz-barrutiko urixka bat artzañik bage ikusteak min damost. Norbait-tek bere gogoz yoa nai baleu, askatasun osoa emongo neuskio, berak nai daben lez yokatzeko. (Carta blanca deritxona-edo).

—Berorrek boluntario bat nai dau ezta?

—Oorixe!

—Emen daukozu ba! Noizko nai dau berorrek eleiz arekin yaubetu nedin?

—Datorren igandez meza izan go balebe errukarri areik, zoriontsu nintzake.

—Izango dabe ba! Egon ziur!

Geyagoko bage, erestunean mun-egin eta urten zan gure apaiza. Zuzen, armeri batera yo eban. Erosi eban izkillu zar andi bat (trabukua). Kargau eban erpiñerako. Mandoaren ganean patxadaz exeri ta taka - taka abiau.

Larunbat arratsaldeko lauretan Kaxkarin'go plazan zan, trabukuaren txakurtzua gañekoan yarrita, ernai. Bakartade itzela egoan. Ezan iñortxo ikus.

ten. Trabena bateko orman egoan txirringan lotu eban mandoa ta barrura sartu.

iB'a-bla! yo ebazan bi txalo. Azaldu zan trabenaria. Onek bi pauso atzera egin ebazan apaiz erraldoya ikustean.

—Ezaite ikaratu, Erriko apaiz barria naz. Nun da emengo yentea?

—Solo - baratzetako lanetan yauna.

—Ondo da. Atara egizuz doxena bat arrautza prijitu, lauko oia ta txopin ardoa.

Iruntzi ebazanean galdetu:

—Sakristaurik ba alda uri on-tan?

—Bai yauna.

—Bia'du egizu mutiko bat; etorri daitela onantz.

Etorri zan.

—Sakristaia al zara?

—Bai yauna.

—Ni, eleizarekin yaubetzera etorri dan apaiza naz. Lastorik bai alda zure zapayan?

—Bai yauna.

—Ekarri egizu sendo, ta pilatu plazaren erdian. Ondoren su-emon eta kanpatorrera yoa-nik yo egizu su-kanpaya.

Ezordu artan, su-kanpaya entzun, eta etxetartetik keña urteten ikusirik landa-langille guztiak itxumutzuan erriratu z'ran, euren atxur da treznak bertan-bera laga-ta.

Plaza erdin lastoak erre-ta ta trabenako atean apaiz erraldoya trabuko andiarekin ikusirik, mutu lotu ziran danak, abo zabal-ka.

Orduan On Gumer-sindo'k:

—Ene elizkide maiteok! Dei bakan onen bidez alkatu zaituet emen, yakin dagizuen, biar zortziretan meza izango dozue-la. An itxaroten zaituet. Orain yoañ zaitze barriz zeuen lanetara. Eztot geyago esan bearr'ik.

—iMotellak; bela - baltz ederra bialdu yauskuek oingoan! Eztok erre izango arrano ori ti-ro barruan artzea! —esan eban batek lotsabage—.

—Ezet? Nik etxoak uste, iragarra dauan meza amaituko dabenik —beste batek—.

Beste guztien yardunak be alako larriak ziran. Giro negar-garria nabaitzen zan urrengo goizerako.

E'du ziran igande goizeko zor-tzi orduak.

Eleiza gonbururano betea zan. Iñeiz ez ainbeste.

Erritarren biotzak taupa-taupa egozan apaiza noiz azalduko.

Urten zan apaiza eleiz-gelatik. Esku batean kaliza ta bes-tean trabukua ekarzan. Len ba-ño taupada andiagoak errian.

Asi eban mezea.

—Etxok mezarik amaituko —esan eban batek ixilpean—. Trabukua aldarra ganean laga-tzen dabeneko eratxiko yoeik.

iLeku onean ebiltzan! "Do-m'us hobiscum" bat esateko be ez eban lauatzen izkillua. Al-dean yaso bai besoak zabaltzen ebazanean. Epistola alde tik Ebangelio-kora yoañen zanean be beragaz erroan.

Eta mezea aurrera joyan Kax-karintarren arritasunean.

"iSursum Corda!!". Ta ba-rriz be izkillua aidean.

Mezea askenetan egoan eta Kaxkarrindarrak yokoa galduta ekusen.

"iIntem misa est!!". Mezea amaitu da.

Une onetan, apaizak bizkarra emon ebanean kaliza artu ta eleiz-gelaratzeko oyu ikaragarria entzun zan "iOintxe!" iñola. Eleizkideak arnasa bage lotu zi-ran, aren azken-ordue eldu za-lakoan; baña On Gumer-sindo'k entzun egin eban oyu ori, eta bereziki yarrita eukan espillu bitartez, aretaiko batek trabu-koz apuntatzen ebala ikusi; ta bapatean itxuliaz Sambombaso ikaragarria yaurti bere trabu-koarekin, iAngo apatx-otsa!

Aitiaren baten utsitu zan elei-za, bata-beste zapalduz urte-nik.

Ezkerrak, On Gumer-sindo'k bere daunbada ikaragarria aide-ra yaurti ebanari, bestela antxe garbituko ebazan erdiak.

Alan irabazi eban ba On Gu-mer-sindo'k bere lenengo guda-keta.

Ezan gurenda maka'a, Kax-karin'en, mezea asi ta amaitu-tea!

Datorren astean kontauko dautzuet Kaxkarindarren "kon-traatakea".

ABELETXE

IZKIRIMIRIAK

«Arrazoia izatea ez da nahikoa»

Orixen ez!... Zillegi (libre) izan bekik oraindik oraintsu «ZERUKO ARGIA»n (199 garren zenbakian) agertu dan idazlan giarratsu batek zeraman izenburu artaz neu jabe egitea, eta izenburu orren agindupean oso tajuz eta ganorez osatutako irakurgai ari, zer pentsaturik asko ematen duen irakurgai ari, egoki-egoki datorkion kontakizuntxo argi bat zueri agertzea.

Orra ba, kontakizuntxo au Lenbiziko Gudate Nagusian (1914-18) gerta-tua da; baiña ez ikaratu; ez dizuet orduango sarrakio ta triskantza ne-gargarririk aipatuko; gudu-tokietatik oso urruti ibilliko gera, nere konta-gai onek gudu artaz zerikusia baldin badu ere.

Orratx, bazan sasoi artan gure auzoan jaun bat frantsesa, gudura joate-ko naiko zaharra, baiña abertzale beroa zanez, bere Frantzia'ri erori zi-tzaion zoritxar artaz beti arduran ta kezkatu bizi zana, berezko ta bi-dezko zanez. Gu orduan oso txikiak giñan, baiña mutil koxkorretan oroi-menean gelditutako zenbait esaera ta ikuskizun gero urteen puruz, gogo-ratuaz, ulertu egiten dira... Jaun frantsez orrek eta auzoko bere zenbait la-gunek gauero eukitzen zuten euren «afalostea» edo afalondorengo solasaldi-edo berriketa-aldia. Gu, etxeko egiten giñan mutil koxkorrek ere an ibil-tzen giñan, batean sartu urrengo irten, batean jolas eta urrengo gizon se-rio aierri euren bibote aundipetatik auko zulora begira, adi adi, oso gauza jakingarriak esaten bait-zituzten, guk geienak aldrebes jasotzen bageni-tuen ere... Esate baterako nik sasoi artan ezin ulertu nuen, periodikoek egunero txoko batean «ULTIMA HORA DE LA GUERRA» izeneko idazki-sailtxoa jarri eta biaramonean eta urrengoan eta urrengoan eta beti gudua-rekingo notizi prexkoak orriak betean nola ekartzen zituzten... «Zenbat «última hora» jauzak ba gerriak?... Alako izparringi txatxu gezurtirik!... Jakina, ni oso txikia nintzan eta ezin ba denak ulertu! Egia da bai, badi-rala oraindik zenbait giza-auzi eta giza-jokaera orduantxe baiño ere askor aldrebesago ta nahastuago ikusten ditudala... Ulertuko al ditut noizbait!... Baiña utzi ditzagun berriketa auk... kea, belaiñoa, elur-mataza gai artuta egindako berriketa utsal arin auk, gaur bai ta biar ez, diran, egoaizeak (geure barruko egoaizeak) astindu ta egaz dijoazen umorez txipristindutako gaztaina orri «koxka-koxka» auk, gaurko periodikoak, gaurko literatura, gaurko teatroa ta gaurko zer guziak gauza serioz gizendu bear bait-dira... (izango ditugu berriz ere gerraz)... Goazen ba aurrera...

Ba bein, an ari ziran beti bezela; egun artan gure jaun frantsesa oso illun eta kezkatu agiri zitzaigun. Bere lagunak saiatzen ari ziran aura xux-pertu ta adoretu nairik eta esaten dio batek, bero-bero, batere zalan-tzan jartzeko gauza ez balitz bezela... «Gaiñera «Mesie Ferdinan» (alaxe zeri-tzaion), ibilli ta ibilli, azkenean gudua Frantzia'k irabaziko du, ezin liteke bestetara izan... arrazoi guzia zeuna da... Orduan «Mesie Ferdinan» ja-tor eta asko ikusiaren burutik oñaztarria bezela pasaturik izan bear zuen pentsakizun au... «ARRAZOIA IZATEA EZ DA NAHIKOA»... eta illun eta o'ozkor erantzuten dio bixi bixi... LA JJASON (razón) SI... PEJJO LA «CAINON»?...

TXOMIN

TRIKI-TRIRAKO KOPLAK

Toribio ETXEBARRIA'k jarriak

Goikua ez lelelotzat nola pekatu dan, bildur naiz maiti-lago ez eite zaitudan.

Eskeko bat aittizu atalko atian; neu naiz narabizuna aspaldi eskian.

Zenbat zazkarrek zuri herba eder fiñak; maitte zaittuan onek asmatu ezinak.

Begirakun sorgin bat dozu begixetan, sarietan bezela preso nozu bertan.

Arrate aldietatik dan ifar aizia, baño atsegiñaua zure arnasia.

Ausi neban legia kontentau guran zu; zerau galduz gero zaitut zu be galdu.

Bart eñ dot amesetan zuk maitte nozula; benetan esairazu ez dala guzurra.

Erakutsi zezatzen erre zaitututzen, baiña ezin ikasi orain zu azzutzen.

Asieran laztan bat ostu netsun nekez, baiñan aren ondoren milla batzuk erre.

Arratetik etxera beñ jakun illundu; illun a kulpagarri biar guk ezkondu.

Gazte zaran artian jolaseri oratu, beñ ba gozatutakua iñork ezin kendu.

Aratostiak juanda Garizuma ekarri, Garizuma igarota berriz pekatari.

Dirudunan ondoren ni laga nind'zun; baña oñ dirudunak beste bat eñ lagun.

Darabizun gaztian gaizkirik ez esan, gar orretan ez dakizu erreko ez zaran.

Ez dau soñuak eitten erromerixia, ezta erromeririk ez bada an maittia.

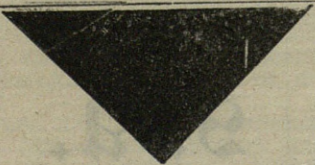
Zeri zagoz begira? Erozi al nai nozu? Mundu dana bat eñ da nalku'diru ez dozu.

Ikusi dot itxu bat zoyala gaur barrez; ta zu begi ederrez, zergaittik negarrez?

Beñ izan nintzan baten zuen basarriñan, zoriona aittu neban zer leku txikixan.

Zu ederra izatiaz nik zorigaiztua, burura jatsulako igo orren arrua.

Larrosiak lezotxe ederra itxuria, larrosiak bezela dozu arantzia.

ECHABE

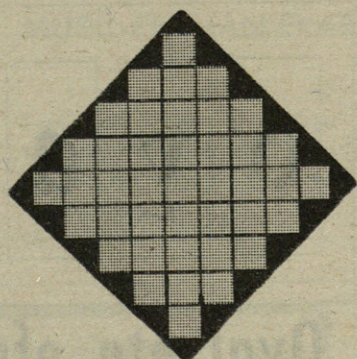
ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkifak: 841078
841124

ZARAUZ

LAUKOKER
(LEIZ)

ZEARETARA

1. Igidiña. — 2. Zotal, zogi. — 3. Eskutada, bilduma. — 4. Edari, mama. — 5. W. C. — 6. Sarats, otaka. — 7. Utsa.

GOITIK BERA

1. Azken izkia. — 2. Alabaren se-narra. — 3. Zakuto, zizku. — 4. Gaizki-nai. — 5. Itzaia. — 6. An-tzar, piro. — 7. Mugalea.

AGERPENEA

1. A. — 2. Su. — 3. Zorro. — 4. Gorrato. — 5. Itula. — 6. Ala. — 7. O.

1. G. — 2. Zol. — 3. Soria. — 4. Zurruta. — 5. Iro la. — 6. Ota. — 7. A.

ONDO BADABILL
Otsein DA

BASARRIA

"BEDAR FABRIKA-KO BETIKO UDABARRIA"

"Sei egun barruan baserritarrak naiko belar dute, egunean berrogei minuto lan egiñaz ogei beintzat"

ZERUKO - ARGIAREN zenbakian (Azillaren 27'garrenekoan, 196 gn. zenbakian eta bere lenengo orrialdean dagoan argaski baten azpian, izparringilari baten arrigarisiko ipar edo barri ori irakurri dogu ta barri ori, olan esanda benipein, ezta egia gutxi gora-hera bez.

"BEDAR FABRIKA" deritxon ori. "BETIKO UDABARRIA" ize-nagaz be esagutzen dana, "garaun-ernetako tresna edo makina osoki" bat baño ezta. Tresna orretan eta

kuaz bakarrik BERROGETAMAR edo IRUROGEI kilo egunean jaten dabezela dakigunez? Argi ta garbi esango dogu ba: bedar presku, bedar-zuloko bedarar edo artoa emoten, edo beste aldi-une bakoitzan lortutzen diran zugaia emoten. Orozkon berbera egiten dabe-nez; Orozko'n bertan ba, geronek ikusi dogu zelan "fabrika bedarra" jaten dabezan abereak, bedar-zuloko bedarra jateko bearrezkoan aurkitzen zirala.

"Bedar fabrika" orretan lortu-

"BASERRIAREN ADIZKIDEAK", auxe esan genduan:

¿BEDAR - FABRIKA ALA LANDARE - BITAMIN - FABRIKA?

Asko ta asko izan dira irudizko mirari onegaz egin dauekuezan itaunak. Izan ere asko da, izparringian inoanez, OGETABOST metro kuadrado gela batean berrogei bei azteko lain bedar euki-tea. Paperak esaten ebana bentakoa ta egia izan balitz mundu guztian legokez orain orrelakoak...

Baserri - ikaskintzetan genduala, sarritan azalduten euskuezan baserri aldeko aurrerapenak inguru bagoitzetan Jainkoak esarritako eran baño etzala, beroneik ondoen jarri ta zaarbarritu ezkeru.

Au da, luz-abereak naturalki gobernatzeaz orretarako egokien diran lanketa-moduaz lan egiñaz. Beraz, onetarako bearrezkoa da IZADIAREN eskutik ondo oratuta joatea, beragandik aldendu egiten dana zuzen eta artez ondamentira doa ta.

Lurgintzako gaiak naiko gatzak dira, inguru bakoitzean izaten diran egurasti aldakoztasunakaitik, eta gatzago izango da oindiño izadiaren legeak beste erara eruatzen gura ba dogu batez ere irabaspide ona lortutzeko.

Itxi daiguzan gauzak euren tekian eta argitu daiegun geure baserritarrei "HIDROPONIKA" eran, bedar fabrika orretaz.

Asikeran esan bear dautzuegu etzala modu au beste mundukoa ez barria ta ez ikaragarria; orain ogetamabost urte dirala sistema onegaz bear egin genduan, baserri bearretarako garau-azketa etxe baten. Ain zuzen ere oillotoki bateko ollaskoentzako geigarritzat geunkan bitamin geiako emoteko.

Lenengo ta bein, naiz ta naiezkoa da bedar fabrika au dagoan inguruetan garau ugari egotea, bestela ekarteko gastuak aundiak izan daitezke.

Oloa, garau artean merkeenetarikoa da baño ezta ondo azten ez sortzen eta olan garau asko erne barik gelditzen dira. Ezpairik gabe, era au Gastelarren lur sikuetarako da, batez ere bedar gozorik emoten eztabenentzat.

Baita, urtean BOST eda SEI illebete edurpean egoten diran lurraldetarako, Kanada, Europa'ko Ipar Errietarako, ta abar.

Bestetik era au, ustezko etorkizun batean, guda atomika ezkeru, ardurazko era izan lei, irardiazioz dagoan lurreta lur-bako ereintzak egiteko, erradiazio-bako tokietatik ekarritako aziakaz, ta onelan ganaduai jaten emoteko janari zati bat euki lei.

Au dala ta, eztakigu zegaitik sartu gura dabe Bizkaian "bedarra" lortutzeko era ori, batetik eztogulako garaurik Bizkaian batutzen eta bestetik egurasti epel eta ezta daukagunakaz geure lur onek olako premiñik eztaukelako, ija urte osoan bedar ugari emoten dabelako ta bedar bako illebetarako be-

dar-zulo batean eederto gorde daitekezalako ugari dagozan illabete-tan.

Geure irratsaioetan sarritan esan dautzuegu, Bizkaian LAU illabete txarrak dagozala bedarretarako: neguan BI ta beste BI udan, Baña AMASEI MILLA leurreko edo pesetako bedar-zulo merke bigaz esne beiak ba'daukie naiko bedar urte osorako.

"BETIKO UDABARRIA" izeneko "Hidroponika-tegiak" 250.000 edo 300.000 laurleko balio dauz. Karuegi iruditzen yaku "fabrikatxu" ori LAU illebeteko bedar-urritze oneitarako.

Txarto ulertu ezpaldogu ezta komeni bai bakoitxari garaun-erneta orren ZAZPI killo baño emotea; beraz, eztogu ulertzen zelan ZAZPI killo orreik naikoak izan leien bei bakoitza IRUROGEI killo bedar fresku, sekulebedar edo alpalpaotan egunero jaten dabela dakigunez.

Beraz olo edo garagar ernea "bitamin geigarri" bat izan leiteke esne-beintzat, baña ez janariketan leenarria, naiko ere etzalako.

Azkenez auxe: olo edo garagarren sustraiak metal ur batean dagoz murgilduta, beronetatik jana artzeko, ur onetan Nitrokenoa, Posporikoa ta Potasea dagoz deseginda; onegaitixek etzake jaten emon bear ZAZPI killo baño geiako egunean, beste'a tripako miñak eta geixoak etorri litzakiezalako.

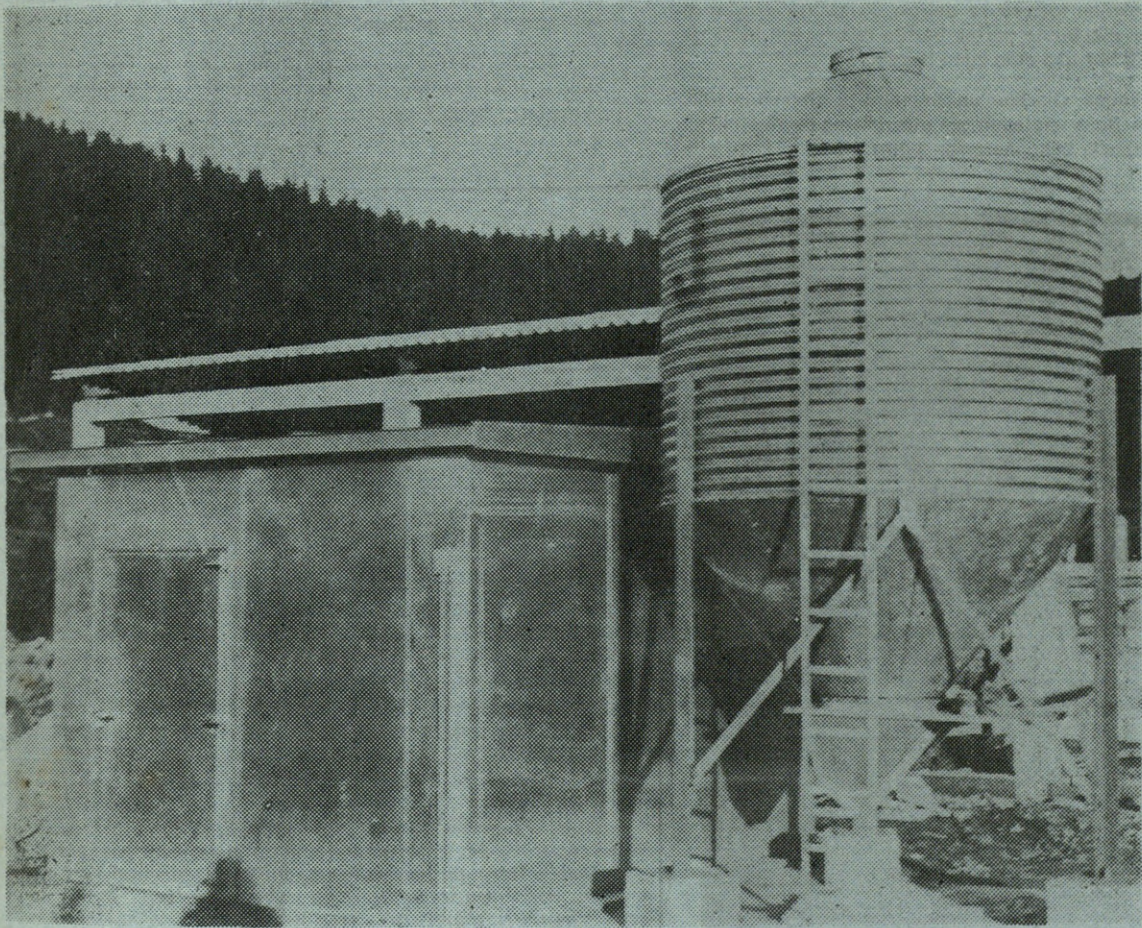
Baserritarrok ederto dakizue zer jazoten yakea beiei erremolatxa orriak jatean, 25 killo bano geiako emoten ba'yakez egunean. Beraz, zer esanik be, bedarrek (garau-er-neak) eztira gauza beitegi baten bear guztietarako.

Bedar-erreta onek oso bitamin-duna da ta orregaitik, egunetan emoten deutzegutan beste zelai edo solo-bedarren geigarritzat obekituta gelditzen dira ta, orrezaz gainera, eioketa oheo egiten dau abereak.

Orduan, "Bedar-fabrika" barik, oba litzake "BITAMIN-FABRIKA" esatea HIDROPONIKA gela oneri.

Esan dogunagaitz, egia esateko, gaur egunean, Bizkaian, alpalpa edo sekulabedar-soloa dagoan baserri guztietan, munduko "bedar fabrika" txikerrena jostallu karuegia da lurra ugari emoten dauan alderatutzeko.

Bilbo'ko "BASERRIAREN ADISKIDEAK"

sei egun barruan, abere edo ganaduari jaten emoteko, ardurazko "bitamin" osagarria lortutzen da, baña bitamin osagarri orreik eztira naikoa eura bakarrik (gaur egunean benipein), aberea bear daun beste eguneroko janaria ordeztuteko.

Auxe bera erakusten dauskue tresna ori egin dabenak, abere bakoitxai eguneroko "bedar" ori neurri oso txikian enoteko agintzen dabelako ta onelan agindu be: abere edo ganadu nagusi (bel) bakoitxai ZAZPI kiloraño gutxitutzen dabe "bedar" erren jatea ta txal edo abere txikiak LAU edo Bost kiloraño bakoitxari.

Eta onelan izan ezkeru zelan bete lei bei baten zilbota, bedar pres-

tzen dan zugaia, oloa edo garagarren AMABOST zentimetro gosa-berako erne ondoko bedar-izpia da.

Erne ondoko bedar-izpi ori, garaunak atara dabezan sustraiak eta garaun orren axalak (bedar-izpia ta sustraiak atara ondoren garauna utzitutzen da ta) abereak jaten daben "bedarra" da; baña "bedar" ori bitamin zugaia bat baño ezta, ta ezta gauza, bera bakarrik ordeztutzeko abereak bear dabezan janarin guztiak.

Orrexegaitik eta gai onen buruz Bilbo'ko Erri Irratitak baserriarrentzat egiten doguzan irratsaioetan Urrillaren 25 eta 28'garren egunetan, erderaz lenengokoan eta euzkeraz bigarrenekoan. Bilbo'ko

Baña egunak joan eta egunak etorri ta barri miragarri ori Giza-buruaga baño arago edo Zarata-mo baño urrunago eztoa... jakiña, Bizkaiko baserritarri, kultura ta emon bear eutsezan ikazketa asko espadakiz ere, buru argia etxako falta ta zaratalari ao hero batzuakandik datorkiozan audikeriak ederto daki ezagutzen ezta istillu orretan sartzen itxura ederra ba'daukie be.

"HIDROPONIKA - industria", au da, lur barik, ur-bidez egiten dana, naiz guzurrezko "BETIKO UDABARRIA" izenegaz egon, ezta sekula ere izango Jainkoak emondako zelaletan ikusi geinken aña-koa, ez ondazuneanez emotetan ta ezta dirutan ere.

Julian Lekuona, abeslaria

«PROTEST SONG»

Mutikotan gertaera batzuek betiko oroitzen finkaturik gelditu ohi dira. Sekula ez dira itzaltzen gure baitan. Halaxen daukat gordeta nik Julian ikusi nuen lehengo aldia. Trenean izan zen. Amara'ko estazio existenzialistan, eta biok artean fraka motzekin.

Harrezkero eguneroko hartu-eman hertsia izan genduen heziketaren urte luzeetan. Zenbat sustu, amets, hestualdi elkarrekin pasata... Berririo bizitzak bereizi gaitu... ta gaur egun noiz-behinka bakarrik biltzen gera.

Halaxe gertatu da gaur ZERUKO ARGIA'k asmo goragarriz antolatutako aldizkariaren lagunen arteko bazkari atsegin hau dela bide. Bertan izan dut era berarekin solasaldi urratu bat izateko. Hasteko arral-zopa...

Julian, jakin diat disku berri bat argitaratu dukela, egia ote da?

—Bai, egia duk. Onezkero dendetan hortxe egongo duk salgai.

—Konforme grabazioarekin?

—Ezperientzi bat bezela egin diagu ta pentsatzen diat hobeto egin littekela.

Bigarrena hobeto egiteko itxaropena bazeukagu.

Mahiko erdian tokatu zait jartzea. Eskubian jende urteduna ta euskal alorrean gogoz saiatutakoak ikusten dut: Don Manuel Lekuona, Karlos Santamaria, Aita Onaindia eta beste... Ezkerrean(!) gazte jendea: Mari Karmen Garmendia, Saizarbitoria (extranjero aldean apur bat flakatu dela esango nuke), Ibon Sarasola, Begoña Arregi... ezin denak aipatu...

—Hik «Ez dok 13» taldearen manifestua idatziko ba-hu zer esango hioke munduari?

—«Ez dok 13» taldearen gogoa, hitz bitan esateko, lehengo euskal-musika oiñarri hartuaz, euskal-musika berria egitea duk. Denak esperientzi berri batean sartu gaituk eta esperientzi berri hortan bide bat billatu nahiean gabilzak; batzuek alde batetik, besteak bestetik, batzuek oso

era berdiñean, besteak lehengoan tinkatuaz. Nola nahi dela ere gure taldeak duen gauzarik inportantea, gure herriari zenbait mensaie ematea duk, eta hortan dagoala uste diat «Ez dok 13» taldearen bereizkuntzarik jatorrena. Bestaldetik gure nahia, «Ez dok 13»ren» espiritua, euskal mobimentu berri bat sortzea duk; espektakulu bat bakarrik ez dedilla izan, bizitzeko era bat ere bai.

Don Nemesio zutitu egin da eta kantu atsegin batzuek eskeintzen dizkigu Abeletxe ta Bordari lagun dituela. Julian kanpora joan da eta laister agertzen da gitarra besapean duela. Metralleta bat dakarrela ematen du gizonaren askatasuna defenditzeko prest, ta honela kantatzen du:

Ez, ez dut nahi
Ez, ez, ez
Ez holako zibilizaziorik.
Libre nahi dut bihotzez
Libre loturetik
basurdearen gisa
hortzak hestuturik...
(Txalo ugari)

—Tacitus antziñako idazleak sortu berriak ziren kristauengatik «reversores ordinis» zirela esaten zuen, hots, «subersibuak». Hi apaiza haiz. Zer diok?

—Nere iritzian «subersibu» hitzak, gaur den egunean ematen zaiokan sentiduaren aldean, beste esan-nahi bat badik. Subersibua duk, guretzat, azpi-lanean ari den guztia, batez ere politika lanean; baño, nik uste diat, mundu hobeago baten alde lanean ari den guztia dela subersibua. Hori, horrela begiraturik, apaiz bezela esan behar diat, mundu hobeago baten alde diardun guztia gizon bezela aurrera bultza beharrekoa dela. Ta, gehiago oraindik, gizon bezela bakarrik ez, kristau bezela ere bai, benetako pakea burrukarik gabe sekulan lortzen ez delako. Kristauak ere burruka egin behar dik, beste guziak bezela ta besteak baño gehiago, Kristo'k burruka egin zuen bezela.

Julian Lekuona Oiartzun'en munduratu zitzaigun 1938' garren urtean. Bere iaotasun eta etorrera ez dira ustekaberran frutu bakanak, Lekuonatarren jatorria oso joria ta abe-

Julian Lekuona kantari. Bere kanta bakoitza, gaurko munduaren gezur-itxurak jorratzeko zartailua da.

ratsa bait-da musikan, poesian, bersolaritzan eta euskal kulturaren beste alderdi askotan ere. Bazkari hontantxe lau Lekuona ikusten ditut.

—Esaidak, Julian, zergatik ez duk erderaz kantatzen?

—Nik egia esango diat. Sekulan ez diat erderaz ondo ikasi ta neretzat oso artifiziala duk euskera ez den beste edozer hizkuntza. Bestaldetik nere kantuak nere barrutik irtetzen dituk, eta kantu bakoitzean nerea den zerbait jartzen diat, nere sentimentua, nere ideiak... eta orduan nik erderaz ezin egin kantu hoiak, benetan euskeraz sentitzen dutelako. Gañera uste diat, naiz eta arrazoi hau balio handikoa ez izan, erderaz kantuak egiteko jendea badagoala; euskeraz baño gehiago.

Eta berrikerian jarraitzen dugu... Legatza frejitua, ollaskoa... Juan San Martín, Imanol Laspiur... Eztabaidak... Kafe konpleto. Xabier Lete ez da etorri.

JUAN ANTONIO LETAMENDIA'K

Julian Lekuona, apaiz jaunak bere lehengo diskoa atera du. Aurrez Euskalerrian zabaldutako bere izena. «Ez dok amairu»-ko taldearekin, askoren aurrean kantatuak ditu bere abestiak. Orain etxean entzun ditzakezu disko onen bidez.

ATZERA BEGIRA

Euskal kultura ta euskera mardul ta joritu egin zaizkigu azken urte aietan. Pozgarria guzientzat. Sendotze ontan ZERUKO Argiak lan bikaña egin digu. 200'garren alea atera da... Gertaera orrek abagune ematen digu begiak atzera zuzentzeko.

Aldizkari ona al dugu ZERUKO ARGIA? Ez da ergelkeria au galdetzea. Aldizkari bat —beste edozein tresna bezela— egokia ote dan ezagutzeko bere xedeari begiratu bear diogu. Eta igarotakoari so eginaz garbi ikusten dugu ZERUKO ARGIA'k bere elburua zintzo ta bikain bete duala.

Ez naiz ari xuriketari. ZERUKO ARGIA'k argitara ditudan idazlanak dirala-ta, bein baño geiagotan jipoi ederrak jasan bai ditut. Baña egiari egia zor zaio.

ZERUKO ARGIA'k euskaldun askori beren euskal nortasuna ezartzen die. Asteroko au irakurriaz euskaldunak dirala oartu dira, eta euskaldunak diranez beren bizitza arabera moldatu bear dutela.

Euskaldunok gure alde oso onak ditugu. Baita txarrak ere. Auetako bi: gure alkar-ezina ta gure propaganda-eza. Euskal kultura ta gure izkuntzaren alde lan gutxi egin oi dugu. Baña egin duguna ere ez dugu ezagutzen.

ZERUKO ARGIA'k euskal liburu, jai, buruaste ta asmoen berri astero astero eman digu. Ikastola asko, antzerki aunitz, elkarte batzuk ez ziran inoiz sortu izango ZERUKO ARGIA'k bere orrialdeetatik itz goxo bat edo eskua luzatu ez bazien.

Baño batez ere ZERUKO ARGIA'k au burutu du: Nu-nai euskal giroa.

Euskal kulturaren alde lan egin dugunentzat ZERUKO ARGIA beti ama bat bezela izan zaigu, gure nortasuna ezagutu ta maitatzeko beti gerturik. Eta ama danez guzientzat izan du arrera ona. ZERUKO ARGIA irakurtzerakoan izen aundiko kristauak eta beren errietan doi doi ezagunak diran idazleak arkitzen ditugu. Izan ere makiña bat idazle erdi izan ditu euskal bizitzara.

Atzerrian bizi izan geranok amaren eskutitzen zai egoten giñan. ZERUKO ARGIA'ren zai ere bai. Gure ondoan mota askotako aldizkariak izan arren, guretzat ALDIZKARIA, izki larriekin, ZERUKO ARGIA oi zan.

Eta amaia emango diot lantxo oni. Asmoa bai dut urrengo astetan orain zirriborroka adierazi ditudan gaiak zehatzago ikutzeko. ZERUKO ARGIA'ri bada, gure kutuneri bezela, agur dagiot:

ZORIONAK ETA URTE ASKOTARAKO!

GO MIGA